

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Altmış sekizinci Birleşim

25 . IV . 1951 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	251:252	3. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, teknik mahiyetteki klâsik ve modern eserlerin dilimize çevrilmesi hususunda harekete geçilip geçilmediği hakkındaki sorusuna Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevabı (6/235)	262:264
2. — Havale edilen kâğıtlar	252:253	4. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, Hastane ve sağlık tesislerinin tevhidî ile sağlık işlerinin programlaştırılması hakkında ne düşünüldüğüne millî sağlık plânının tatbik edilip edilmediğine ve sağlık sigortası hakkındaki çalışmaların neden ibaret olduğuna dair sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın sözlü cevabı (6/241)	264:265
3. — Seçimler	253	5. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, Hastanelerin bir elden idaresi hakkında ki, sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın sözlü cevabı (6/242)	265:270
1. — Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesinin (B) fıkrası ile bu kanuna bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresinin görüşülmesi için geçici bir komisyon kurulması (3/169)	253	6. — Mardin Milletvekili Mehmet Kâmil Boran'ın, Atatürk'ün mânevi varlığına ve maddî hâtıralarına vâkı tecavüzler hakkında Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/246)	270
4. — Sorular ve cevaplar	253	7. — Zonguldak Milletvekili Rifat Si- vişoğlu'nun, Posta, Telgraf ve Telefon Genel Müdürlüğü tarafından açılmış mes-	
1. — Kars Milletvekili Esat Oktay'ın Korunmaya muhtaç kimsesiz çocuklar hakkındaki sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ ve Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevapları (6/217)	253:259		
2. — Diyarbakır Milletvekili Yusuf Kâmil Aktuğ'un, Şark vilâyetlerinde ve Diyarbakır'da Mayıs 1950 tarihinden beri kaç tane ilk ve ortaokul açıldığına, bunların öğretmenleriyle öğrenci nispetlerine ve 1951 yılı içinde Diyarbakır'da kaç tane ilk ve ortaokul açılmasının düşünüldüğüne ve bu husus için ayrılan tahsisat ile bina, proje ve plânların hazırlanıp hazırlanmadığına dair sorusuna Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevabı (6/227)	259:262		

lek okulu varsa sayısına, kuruluş tarihi-
ne, nerelerde ve kaç talebisi olduğuna,
yıllık sarfiyatı ile senede kaç mezun ver-
diğine ve bu okul haricinde meslekten
yetişerek askerliğini bitirmiş açıkta sıra
bekliyen memurların miktarına dair Ulaş-
tırma Bakanlığında sözlü sorusu (6/251) 270

8. — Zonguldak Milletvekili Cemal
Kıpcak'ın, İşçi Sendikaları Kanununa,
asgari ücret işinin halli ile Ücretli Hafta
Tatili Kanununun bir an evvel çıkarılma-
sına, işçilerin terfi, terfih, ikramiye, prim
gibi hak ve menfaatlerinin düzenlenmesi-
ne dair Çalışma Bakanlığında sözlü so-
rusu (6/252) 270

9. — Çoruh Milletvekili Ali Rıza Sağ-
lar'ın, Nazilli Basma Fabrikası kömür
ihtiyacının Garp linyitlerinden temin
edilmesi suretiyle vâkı zararın mahiye-
tine ve buna sebep olanlarla durumun dü-
zeltilmesi hakkında ne düşünüldüğüne
dair sorusuna İşletmeler Bakanı Hakkı
Gedik'in sözlü cevabı (6/253) 270:273

10. — Zonguldak Milletvekili Abdür-
rahman Boyacıgiller'in, Devlet matbaala-
rının tevhidî için alınmış bir karar olup
olmadığına, varsa bundan istihsalî umu-
lan Devlet menfaatinin neden ibaret bu-
lunduğuna, hususi matbaaların durum-
lariyle sahiplerinin ve işçilerinin hak ve
menfaatlerini koruyucu tedbirlere ve ceza
evleri matbaalarına dair Başbakanlıktan
sözlü sorusu (6/254) 273

11. — Zonguldak Milletvekili Abdür-
rahman Boyacıgiller'in, Karadeniz kıyı-
ları halkının verimli sahalara iskân edil-
mesi, meyvacılık ve dokumacılık işleriyle
geçimlerinin sağlanması hakkında Tarım,
Ekonomi ve Ticaret Bakanlıklarından söz-
lü sorusu (6/255) 273

12. — Seyhan Milletvekili Remzi Oğuz
Arık'ın, Ankara Üniversitesi İlahiyat
Fakültesinin islâm sanatları tarihi kür-
süsüne alınacak asistan için 1950 ve 1951
yıllarında açılan imtihanda iki defa başa-
rı gösteren namzedin tâyin edilmemesi
sebebine ve adı geçen fakültede Batı dil-
lerine vâkıf olmıyan profesörlere dair

sorusuna Millî Eğitim Bakanı Tevfik İle-
ri'nin sözlü cevabı (6/256) 273:277

13. — Tekirdağ Milletvekili Yusuf Zi-
ya Tümtaş'ın, 1950 - 1951 yılı kışlık hu-
bubat ekimi ve hububat stokumuz hak-
kındaki sorusuna Tarım Bakanı Nedim
Ökmen ve Ekonomi ve Ticaret Bakanı
Muhlis Ete'nin yazılı cevapları (6/197) 279:
282

5. — Görüşülen işler 277

1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1950
yılı Aralık ve 1951 yılı Ocak ve Şubat ay-
ları hesabı hakkında Meclis Hesaplarını
İnceleme Komisyonu raporu (5/30) 277

2. — Zonguldak Milletvekili Fehmi
Açıksöz ve Rifat Sivişoğlu'nun, Bâzı Suç
ve Cezaların Affı hakkındaki 5677 sayılı
Kanuna ek kanun teklifi ve Adalet Ko-
misyonu raporu (2/170) 277

3. — Zonguldak Milletvekili Rifat Si-
vişoğlu'nun, Genel ve Katma Bütçelerle
Özel İdare ve Belediyeler bütçelerinden
ve İktisadi Devlet Teşekküllerinden aylık
ve ücret alan memur ve hizmetlilerin si-
yasetle uğraşamayacaklarına dair kanun
teklifi ve İçişleri ve Adalet Komisyonları
raporları (2/33) 277

4. — Mardin Milletvekili Mehmet Kâ-
mil Boran'ın, 1 Kasım 1339 tarihli ve 367
sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması
hakkında kanun teklifi ve Adalet Komis-
yonu raporu (2/79) 277

5. — Tokat Milletvekili Ahmet Gür-
kan'ın, Mason derneklerinin kapatılması
hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Ada-
let Komisyonları raporları (2/156) 278

6. — Afyon Karahisar Milletvekili
Kemal Özçoban ve 44 arkadaşının, 20 . II .
1948 tarihli ve 5189 sayılı Kanunun bi-
rinci maddesine bir fıkra eklenmesi hak-
kında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu
raporu (2/135) 278

7. — Devlet kitapları döner sermayesi
hakkındaki kanunun 4 nolu maddesinin
değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Ka-
nun süresinin uzatılması hakkında kanun
tasarısı ve Millî Eğitim ve Bütçe komis-
yonları raporları (1/136) 278

8. — Özel idarelerden aylık alan ilköğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Bütçe komisyonları raporları (1/150) 278:279

9. — Eski Ekonomi Bakanı ve Kocaeli Milletvekili Sırrı Bellioğlu'nun, hükümlü bulunduğu cezanın affına dair Adalet Komisyonu raporu (5/31) 279

10. — Millî Korunma Kanununun 4648

sayılı Kanunla değiştirilen 65 nci maddesinin değiştirilmesi ve 4945 sayılı Kanunla değiştirilen 66 nci maddesinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet Komisyonları raporları (1/98) 279

11. — Ankara Milletvekili Cevdet Soydan ve 3 arkadaşının, kan gütme sebebiyle işlenen adam öldürme ve buna teşebbüs eürümleri failleri hısımları hakkındaki 3236 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/164) 279

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Ankara Milletvekili Fuad Seyhun'un, Subaylar Heyetine Mahsus Terfi Kanununun 16 nci maddesinin 2 nci bendine bir fıkra ve aynı kanuna bir geçici madde eklenmesine;

Aydın Milletvekili Şevki Hacıreis'i'nin, Askerî Memurlar Kanununun 8 nci maddesinin değiştirilmesine;

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Bina Yapımını Teşvik Kanununun 7 nci maddesinin kaldırılmasına;

Kastamonu Milletvekili Hayri Tosunoğlu'nun, Subaylar Heyetine Mahsus Terfi Kanununa ek 4800 sayılı Kanunun geçici maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifleri, talepleri üzerine geri verildi.

Kastamonu Milletvekili Muzaffer Âli Müheto'nun;

Kütahya Milletvekili Remzi Koçak'ın;
Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın;

Sinob Milletvekili Cevdet Kerim İncedayı'nın;

Sivas Milletvekili Rifat Öçten'in, Milletvekilliği dokunulmazlıklarının kaldırılmaması hakkındaki Karma Komisyon raporları, kabul olundu.

Urfa Milletvekilliğine seçilen Hasan Oral'ın, seçim tutanağı hakkındaki Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu ve seçim tutanağı kabul olundu.

25 . IV . 1951 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili Kâtip
Erzurum Milletvekili İstanbul Milletvekili
M. Zeren F. Tekil

Kâtip
Manisa Milletvekili
M. Kurbanoglu

Sorular

Trabzon Milletvekili Cahid Zamangil'in, Türkiye'de yerleşmiş şahısların yabancı memlekelerde bulunup memlekete getirmeye mecbur olmadıkları servetleri hakkındaki kararname ile elde edilmek istenen neticenin ne olduğuna dair olan yazılı soru önergesi, Ekonomi ve

Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. (6/260)

Trabzon Milletvekili Cahid Zamangil'in, ithal edilecek buğdayların miktar ve fiyatları ile mukavele şartları arasında arpa ihracının mevcut olup olmadığına ve un paçalında değişiklik yapıp yapılmıyacağına dair olan

sözlü soru önergesi, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. (6/261)

Mardin Milletvekili M. Kâmil Boran'ın, Pakistan'dan buğday satınalmak üzere Hükümet namına temasta bulunmak için bir milletvekilinin tavzif edildiği hakkındaki haberin doğru olup olmadığına dair olan sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (6/262)

Sivas Milletvekili Rifat Öçten'in, Türkiye Zirai Donatım Kurumu İdare Meclisi üyeliğine tâyin edilen Turgut Nalcıoğlu'nun tahsil derecesi hakkındaki yazılı soru önergesi, Tarım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/263)

Konya Milletvekili Hidayet Aydıner'in, birçok feci kaza ve yangınlara sebep olan oyuncak tabanca mantarının menedilmesi veya zararlarının önlenmesi hakkında ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/264),

Niğde Milletvekili Necip Bilge'nin, Birleşik Amerika Devletleri Senatosunca Batı Avrupa Savunma Plânlarına iştirake davetimiz hususunda alınan kararın hukuki değeri ile şümülünün açıklanmasına dair olan sözlü soru önergesi, Dışişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/265),

Trabzon Milletvekili Mahmut Goloğlu'nun, Trabzon'da yapılması kararlaştırılan hava meydanının bugünkü inşaa durumu ile bir an evvel ikmal edilmesi için ne gibi tedbirler alındığına, müddetlere riayet etmiyen mütaahhit hakkında ne muamele yapıldığına ve istihkakının tamamen ödenip ödenmediğine dair olan sözlü soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (6/266),

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün, 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar ordumuzda görülen bulaşık hastalıklarla çiçek, lekeli humma, akciğer veremi, sıtma, dizanteri, tifo musap ve vefiyatının ayrı, ayrı miktarları ve aynı müddet içindeki, akciğer veremi musap ve vefiyatının yıllık miktarı hakkındaki yazılı soru önergesi Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir. (6/267),

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar Millî Savunma Bakanlığı tahsisatından her yıl ne kadar tasarruf yapıldığına, aynı müddet içinde Sağlık İşleri Dairesi için ne kadar tahsisat ayrıldığına ve askerin günlük tayinatından kesinti yapılması hakkında verilen emir suretlerine dair olan yazılı soru önergesi, Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir (6/268);

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün, 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar silâh altında bulunan erlerimizde yıllık hastalanma, ölüm ve adli tıp vakaları ile aynı müddet içinde son yoklaması yapılanlardan her türlü sıhhi muameleye tâbi olanların kendi doğum kuvvelerine göre yüzde nispetleri hakkındaki yazılı soru önergesi, Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir (6/269);

Seyhan Milletvekili Cezmi Türk'ün 1 Ocak 1940 tan 1 Ocak 1950 tarihine kadar ordumuzda görülen zatürrie, uyuz, donma, musap ve vefiyatının yıllık miktarı ile aynı müddet içindeki iskorpit ve tavukkarası vakalarının yıllık musap miktarı hakkındaki yazılı soru önergesi, Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir (6/270).

2. — HAVALA EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Devlet Denizyolları İşletme Genel Müdürlüğü 1943 yılı Kesinhesap Kanunu tasarısı (1/176) (Sayıştay Komisyonuna);

2. — Devlet Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1943 yılı sekiz aylık Kesinhesap Kanunu tasarısı (1/177) (Sayıştay Komisyonuna);

Teklifler

3. — Afyon Karahisar Milletvekili Ali İhsan Sâbis'in, Türk Ceza Kanununun 161 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/205) (Adalet Komisyonuna);

4. — Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku'nun, Ulusal Bayram ve genel tatiller hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/206) (İçişleri Komisyonuna);

5. — İzmir Milletvekili Necdet İncekara'nın, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki Kanunun 2 ne maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/207) (İçişleri Komisyonuna);

6. — Kastamonu Milletvekili Fahri Keçeci-oğlu'nun, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı

Kanununun 40 nci ve geçici 15 nci maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/208) (Millî Savunma, Maliye ve Bütçe Komisyonlarına);

Tezkereler

7. — Devlet Denizyolları İşletme Genel Müdürlüğü 1943 Bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/168) (Sayıştay Komisyonuna);

8. — Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesinin (B) fıkrası ile bu kanuna bağlı 2, 3 ve

4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/169);

9. — Kaldırılan Devlet Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1943 Bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/170) (Sayıştay Komisyonuna);

Rapor

10. — Atatürk aleyhine işlenen suçlar hakkında kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/167) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Sıtkı Yırcalı

KATIPLER : İbrahim Kirazoğlu (Kayseri), Muzaffer Önal (Tokad)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — SEÇİMLER

1. — *Gelir Vergisi Kanununun 91 nci maddesinin (B) fıkrası ile bu kanuna bağlı 2, 3 ve 4 numaralı cetveller sonunda mevcut hükümlerin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresinin görüşülmesi için geçici bir komisyon kurulması (3/169)*

BAŞKAN — Efendim, bugünkü Gelen Kâğıtların sekizinci sayısında bulunan bu tezkerenin, Gelir Vergisi Kanunu, geçici bir komisyonunda müzakere edilmiş olduğundan bu yo-

rumun da Bakanlıklara mütenazır komisyonlardan seçilecek birer üyeden mürekkep geçici bir komisyonunda tetkiki icabettir. Bu hususu oyunza arz ediyorum. Bakanlıklara mütenazır komisyonlardan birer üye seçilerek yorumun o Geçici Komisyonunda tetkikini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bilâhara da Bütçe Komisyonunda tetkik edilecektir.

Gündeme geçiyoruz efendim.

4. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — *Kars Milletvekili Esat Oktay'ın, Korunmaya muhtaç kimsesiz çocuklar hakkındaki sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ ve Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevapları (6/217)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Yurdumuzda mevcut kimsesiz çocukların korunması, yıllardan beri Yüksek Meclisin hassa-

siyetle ilgi gösterdiği meselelerden biridir. 1926 yılında bir iki aylık fâsılalarla kabul edilen Medenî Kanun, Ceza Kanunu ve Belediye Kanununda alelûmum küçükler ve bu arada bilhassa kimsesiz çocuklar lehine çok esaslı ve katî hükümler bulunmasına rağmen bu mesele hâlâ halledilmiş değildir. Çocuğu koruyucu aynı hükümler 1930 da çıkarılan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile de teyit edildiği halde, mesele yine ele

alınmış ve gereken faaliyet maalesef gösterilememiştir.

Bu yüzden kimsesiz çocuklar dâvası gün geçtikçe müzminleşmiş ve 1945 yılında Meclisi ve Hükümeti ciddî surette meşgul eden bir ehemmiyet ve genişlik almıştı. Komisyonlar toplanmış, tetkikler yapılmış, raporlar verilmiş ve nihayet 27.V.1949 da korunmaya muhtaç çocuklar hakkında 5387 sayılı Kanun kabul edilmişti. Bu kanun iki yıldan beri yürürlükte bulunmasına rağmen çocuk sefaleti devam etmektedir. Hattâ çocuğu dilendime ve çocuğa hırsızlık ettirme işinin bir teşkilât halinde geliştiğine dair emareler dahi mevcuttur.

Bizim için âdeta millî bir izzetinefis meselesi hâline gelmiş bulunan bu dâvanın bugün ne safhada bulunduğu Büyük Meclis için ciddî bir endişe konusu olsa gerektir. Bu itibarla aşağıda sıralanan 6 sorunun Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanları tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygı ile rica ederim.

Kars Milletvekili

Dr. Esat Oktay

1. Yurdumuzda «beden, ruh, ahlâk gelişmeleri tehlikede olup anasız babasız, anası babası belli olmıyan ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre haklarında korunma tedbirleri alınmasında zaruret görülen» çocukların miktarı nedir? Bu çocukların Devlet Özel İdareler, Belediyeler, Köyler ve Çocuk Esirgeme Kurumu taraflarından devamlı olarak ne kadarı korunmaktadır? Korunan çocukların herbiri için günde ne masraf edilmektedir Bu masraf Çocuk Esirgeme Kurumu müesseselerinde ve Adalet Bakanlığının idare ettiği çocuk ıslah evlerinde de aynı mıdır Bütün çocukların korunabilmesi için ne kadar tahsisata ihtiyaç vardır? Bu tahsisatın ne kadarı temin edilebilmektedir?

2. Korunmaya muhtaç çocuklar için köy, belediye ve özel idare bütçelerine kanunun gerektirdiği tahsisat konulmakta mıdır? Konulan bu tahsisat köy, belediye ve özel idare bütçelerinde ayrı ayrı neye baliğ olmaktadır? Ve her bütçe ile korunan çocukların miktarı nedir? Tahsisat kanuna uygun değilse veya çocuk korunmuyorsa buna karşı alınan karar ve tedbirler neden ibarettir?

3. 5387 sayılı Kanununun 29 ncu maddesinde zikredilen Çocuk Koruma Genel Danışma Ku-

rule toplanmış mıdır? Toplanmışsa aldığı kararlar nelerdir? Bu kararlardan hangileri tatbik edilmiş, ne netice alınmış, hangileri ve niçin tatbik edilmemiştir

4. Bugün Bakanlıklar merkez teşkilâtında, meveut bakım ve yetiştirme yurtlarında vazife gören elemanlar nasıl istihdam edilmektedirler? Bu teşkilât ve müesseselerde çalışan elemanların yetiştirme şekli ve maik oldukları avantaj nedir? Birleşmiş Milletler Çocuk Koruma teşkilâtından mütehassıs eleman bakımından istifade etmemiz hususunda bir karar ve temayül var mıdır? Birleşmiş Milletler, Milletler teşkilâtının bu mevzuda da bize bir yardım teklifi olmuş mudur? Olmuşsa nasıl karşılanmıştır?

5. Korunmaya muhtar çocuklar hakkındaki Kanununun tadili, daha kabili tatbik bir şekle ifrağı, bir teşkilât ve kadro ile takviyesi için bir tasavvur veya hazırlık var mıdır? Varsa ne şekilde ve ne zaman tahakkuk edecektir?

6. Yedi yaşından yukarı anormal ve asosyal çolukların korunup ıslahı, kendileri ve cemiye-timiz için faydalı birer unsur haline getirilmeleri hususunda bugün sarfedilen gayretler nelerdir? Bu faaliyetler kâfi midir? Değilse yeni ne gibi tedbirler alınması tasavvur edilmektedir?

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI
EKREM HAYRİ ÜSTÜNDAĞ (İzmir) — Kars Milletvekili Sayın Dr. Esat Oktay'm 12.II.1951 tarihli ve (5387 sayılı korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanun) mevzuundaki sözlü sorusunun Bakanlığımı ilgilendiren kısımlarına cevap veriyorum :

1. Takrir sahibi Türk Medeni Kanun hükümlerine göre haklarında korunma tedbirleri alınmasında zaruret görülen çocukların miktarını soruyorlar.

Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun Bakanlığımıza tahmil ettiği vazifelerden birisi, bu gibi çocuklardan mahkeme kararı ile bize tevdi edilmesi lâzımgelen 0-7 yaş arasındaki çocukların bakımı olduğuna göre, bütün memlekette himayesi lâzımgelen çocukların miktarını bilmek hususunda Bakanlığımızca bir anket açılmış değildir.

Aneak şimdiye kadar muhtelif illerden 128 çocuk için Bakanlığımıza müracaatta bulunmuş, bunlardan 66 çocuğun kanuni muamelesi tekemmül ettirilmiş olması hasebiyle, 64 ü Ankara Keçiören, biri Erzurum diğer biri de Elâ-

zığ Çocuk Esirgeme Kurumu yuvalarına Bakanlığımız hesabına yatırılarak korunma tedbirleri aldırılmıştır. Geri kalan 62 yoksul çocuktan 31 tanesinin kanuni muamelesi ikmal ettirilmek üzeredir. Hitamında bunların da Bakanlığımız namına korunmaları tahtı temine alınacaktır. Diğer 31 çocuktan 25 tanesi İzmir Belediyesine bağlı Karşıyaka Çocuk Yuvasına, 5 tanesi Çocuk Esirgeme Kurumunca bakılmak, bir tanesi de şahsın vesayetine tevdi olunmak üzere mahallî mahkemelerce karar çıkartılmış olduğundan bunlar hakkında ayrıca ait oldukları müesseselerce korunma tedbirleri alınmış bulunmaktadır.

Çocuk Esirgeme Kurumu ile mutabakat neticesi Bakanlığımızca mama çocukları için yevmiye 250, üç yaşından yukarı çocuklar için de yevmiye 325 kuruş masraf ihtiyar edilmektedir.

Adalet Bakanlığının idaresinde bulunan Çocuk Islah Evi, munhasıran suçlu çocuklar için açılmış olduğundan, Bakanlığımızın meşgul olduğu çocuklarla bir alâkası yoktur. Bu sebeple orada yapılan masraf bizim için, bir kıstas olamaz.

Bütün çocukların korunabilmesi için ne kadar tahsisata ihtiyaç olduğu hakkında bir fikrimiz yoktur. Çünkü korunması gereken bu çocukların miktarını bilmediğimizi yukarıda arz etmiştim.

Ancak, şunu ifade edeyim ki 1951 yılı Bakanlığımız bütçesinde korunmaya muhtaç çocuklar için kabul edilen tahsisat 150 bin liradır.

2. Korunmaya muhtaç çocuklar için köy, belediye ve özel idare bütçelerine kanunu gereğince konması lâzımgelen tahsisat konulmaktadır. Bunlardan köy bütçelerine konulan tahsisat miktarını tâyin etmek mümkün değildir. Çünkü kanunun 3 ncu maddesinin 2 nci bendi gereğince köylerde bu gibi çocukların bakımına yardım olmak üzere verilecek ücretler köyün bütçesi dairesinde aynı veya nakdi gelirlerinden ve bu kanunun maksadına uygun olarak vâkı olacak bağış ve tesislerden verilir.

1951 yılı özel idare bütçelerinin tamamı henüz tasdik olunmadığı ve belediye bütçeleri de mahallerinden alınmadığı cihetle korunmaya muhtaç çocuklar için kabul olunan ödenekler hakkındaki bilgimiz şimdilik 1950 yılı bütçelerine inhisar etmektedir. Buna göre 1950 yılı

özel idare bütçelerine, bütçe gelirlerinin yüzde yarımı nispetinde, (63 il için) konulan ödenek yekûnu 387 865 liradır.

1950 yılında mevcut 634 belediyeden (halen 647) yalnız 320 adedi korunmaya muhtaç çocuklar için, bütçe gelirlerinin yüzde biri olarak, (722 987 liralık) ödenek kabul etmiştir.

Kanuni mecburiyet olduğu halde bu mecburiyete riayet etmeyen diğer belediyelere ait bütçelerin mahallî idare âmirleri tarafından tasdik olunması sebebi valiliklerden sorulmuş, alınan karşılıklarda bâzı belediyelerce bütçe yılı içinde ödenek sağlanacağı, bâzı belediyelerce 1951 yılı Bütçesine ödenek konulacağı ve bir kısım belediyelerce de malî imkânsızlık dolayısıyla ödenek sağlanamadığı bildirilmiştir.

Belediye bütçeleri, mahallî idare âmirlerinin tasdikiyle katiyet kesbettiğine göre 1951 yılı bütçelerinin tasdiki sırasında bu hususun önemle göz önünde bulundurulması lüzumu valiliklere tamim edilmiştir.

Her bütçe ile korunan çocukların miktarı hakkında bilgimiz yoktur. Çünkü yukarıda da ifade ettiğim gibi Bakanlığımız ancak mahkeme kararı ile korunmaları kendisine bırakılmış olan çocuklarla meşgul olmaktadır.

Belediye ve özel idarelerce ayrılan tahsisatın kanuna uygun olmaması mümkün değildir. Zira bu bütçeler İçişleri Bakanlığı ve Bakanlığımız tarafından da tetkik edilmektedir.

3. 5387 sayılı Kanunun 29 ncu maddesi gereğince (Çocuk Koruma Genel Danışma Kurulu) 25 Nisan 1950 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığında toplanmıştır. Aldığı kararlar ve netayicini Millî Eğitim Bakanı arkadaşım izah edecektir.

4. Bakanlığımız merkez teşkilâtında, bir çocuk bürosu kurulması düşünülmektedir. Halen Bakanlığımız tarafından tesis ve idare edilen çocuk bakım yurtlarımız bulunmadığı cihetle tabîî burada vazife gören elemanlarımız da yoktur. Ancak aynı kanunun 8 nci maddesi gereğince Gaziantep, Maraş ve İstanbul'da Bakanlığımız namına birer çocuk bakım yurdu inşası için mezkûr şehirler belediyelerine gerekli ödenek gönderilmiş ve bunlardan Gaziantep'deki yurdun inşası ikmal edilmek üzere olup İstanbul'da Darülâceze camiası içinde inşa olunacak binanın da 1951 yılında inşasına başlanılacaktır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Koruma Teşkilâ-

ından bir yardım istenilmek için evvelâ bu müesseselerin kurulması lâzımdır. Zira bu teşkilâtın daha ziyade ilâç ve malzeme yardımı yapmak ihtimali vardır. Müesseselerimiz henüz kurulmadığı cihetle böyle bir yardım istemiş değiliz. Birleşmiş Milletler Teşkilâtından da bu mevzuda bize bir yardım teklifi yapılmamıştır.

5. — Bizim noktai nazarımıza göre, kanunda tadilî icabeden noktalar kurulun diğer âzalarının teklifleri meyanında Genel Danışma Kuruluna mufassalan arz olunmuştu. İşbu kurula kabul edilmiş olan tekliflerimizin tahakkuku hususu Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

BAŞKAN — Söz Millî Eğitim Bakanımıdır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFİK İLERİ (Samsun) — Yüksek Meclisin 5387 sayılı Kanunla halline teşebbüs ettiği bu meseleyi, soru sahibi Kars Milletvekili Esat Oktay arkadaşımın etraflı bir surette ve hassasiyetle inceliyerek, bu mevzuu bir kere daha Yüksek Meclis huzuruna getirmiş oldukları için kendilerine teşekkür ederim.

Yüksek malûmları olduğu gibi bu kanunla «Beden; ruh, ahlâk gelişmeleri tehlikede olup ana ve babasız, ana ve babası belli olmıyan, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre haklarında koruma tedbirleri alınmasında zaruret görülen çocukların mahkeme kararı ile ve reşit oluncaya kadar bakılmaları ve meslek sahibi edilmeleri köy ihtiyar heyetlerine, mahallî belediyelere, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ve Millî Eğitim Bakanlığına» verilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı bunlardan tahsil çağına girmiş olanlarla meşguldür. Şimdi soruları cevaplandırmaya geçiyorum :

Cevap : 1. Tahsil çağında olup bugüne kadar mahkemelerden karar almış olanların yekûnu 2293 tür. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından muhtelif yurtlarda yetiştirilmekte olanların miktarı 686'dır. Bakanlığımız şimdiye kadar dört yetiştirme yurdu açmıştır: Ankara'da : Çayırhan'da, Bilecik'te : Yarhisar'da, Yozgad'ın Saray Köyünde, Erzincan'ın Tercan İlcesinde.

Belediyeler ve özel idarelerin müşterek olarak açtıkları yetiştirme yurtları üç tanedir. Ankara : Zirkayı, Kayseri : Zencidere, Tekirdağ : İncecik.

Bunlardan başka bir de İstanbul'da Mevlâ-nakapı'da bir korunma istasyonu vardır. Bu-

ralarda barındırılan ve yetiştirilen çocukların sayısı 265 tir.

Şu halde bugün, kanuna göre Millî Eğitim Bakanlığının murakabesi altında yetiştirilen çocukların miktarı 951 i buluyor.

Adalet Bakanlığının Ankara'da bir çocuk ıslah evi vardır. Bu müessese suçlu çocukları barındırıp terbiye etmek üzere açılmıştır. Af Kanunu dolayısıyla burada bulunan çocukların miktarı kanunun neşrinden sonra gelenlerle birlikte 29 a inmiş bulunuyor.

Geçen yıl Millî Eğitim Bakanlığına bu kanunun tatbiki için verilmiş olan ödenek miktarı yarım milyon lira idi. Yeni bütçemizde bu miktar bir milyona çıkarılmıştır. Bu suretle mahkemelerden korunma kararı almış olup sıra bekliyen 1342 çocuğun hemen hemen hepsini alarak kendilerine tahsil ve terbiye imkânını vermiş olacağız.

Yeniden vâkı olacak müracaatları ancak gelecek yıl bütçesi ile karşılamak mümkün olabilecektir. Gerek Bakanlığın, gerek belediyelerin açmış oldukları yetiştirme yurtlarında çocuklara iâşe masrafı olarak günde 80 kuruş harcanmaktadır. Adalet Bakanlığının Çocuk Islah Evinde bu miktar âzami bir liraya çıkıyor.

Korunmaya muhtaç çocukların durumları mahkeme kararı ile tesbit edilmekte olduğundan bunların memleketteki umumi yekûnu malûm değildir; bugüne kadar karar almış olanların miktarı yukarıda da arzedildiği gibi 2293 tür. Bu vaziyetteki çocukların bütünü için mevcut tahsisatın birkaç misline ihtiyaç olacağını tahmin etmekteyiz.

Cevap 2 :

Kanuna göre özel idareler, bütçelerine bu husus için gelirlerinin yüzde yarımını koyacaklardır. Bu miktar bütün Türkiye'de 376 728 lira tutmaktadır. 1950 yılında özel idareler bütçelerine bu parayı tam olarak koymuşlardır. Yine 1950 Bütçesinde 642 belediyeden 119 u hiç ödenek koymamış, 139 u kanun gereğince yüzde bir nispetinde, diğer belediyeler de noksan olarak ödenek koymuşlardır. Bunların yekûnu 1 018 984 liradır. Kanun hükümlerine göre konması gereken miktar ise 1 449 016 lirayı bulmaktadır.

Bu hususta belediyelerin dikkati çekilmiş, 1951 bütçeleri hakkında da malûmat istenmiştir. Kanunda köy bütçelerine konacak olan öde-

nek bir nispete bağlanmamıştır. Bugün köy bütçelerinde mevcut ödenek miktarı hakkında da katı bir rakam söyliyebilececek durumda değiliz.

Cevap 3 :

Çocuk Koruma Genel Danışma Kurulu ilk toplantısını 25 Nisan 1950 tarihinde yapmış ve aşağıdaki hazırlıkların zaruri olduğu kararına varmıştır :

- Kanunda yapılacak tadilâta ait tasarı.
- Yurtların idare şeklini gösterir bir yönetmelik.
- Korunmaya muhtaç çocuklar dâvası etrafında Hükümete arz edilecek temenniler.

Kanunda yapılacak tadilâta ait tasarı esas hatları itibariyle hazırlanmış durumdadır. Bu tadiller, kanunda tavzihi gereken maddeler ve kanuna ilâvesi gereken hususlar olmak üzere iki kısımdan mürekkeptir. Bakanlık bunları umumiyet itibariyle benimsemiş ve yeni tasarıda dikkate almıştır. Yurtların idare şeklini gösterir yönetmelik de tamamlanmış bulunmaktadır. Temennilerden tahsisata mütaallik olanlar bu yıl bütçesine kısmen konmuştur. Diğerleri tasarıya ve yönetmeliğe aksettirilmiş bulunmaktadır.

Yetiştirme yurtları için personel yetiştirilmesine ait temenniye bâzı kurslarla karşılama cihetine gideceğiz. Personel meselesi tahsil çağından evvelki yaşlarda bulunan çocukların yetiştirilmesi bakımından daha mühimdir.

Yukarda arzedilen tasarı ve yönetmelik hazırlıkları yakında toplanacak olan Genel Danışma Kurulunun tetkikine sunulacak, sonra da gereği yapılacaktır.

Cevap 4 :

Bakanlık merkez teşkilâtında bu iş, alâkası dolayısıyla, İlköğretim Umum Müdürlüğü tarafından idare edilmektedir. Gerekli hususlarda talim ve terbiye heyetine de müracaat ediliyor. Bu durumdaki çocukların yetiştirilmesi için salâhiyet sahibi bir müteahhasıs getirmeyi de düşünüyoruz. Yetiştirme yurtlarında çalışan öğretmenler; bu vazifeye liyakatli olanlar, bu işte çalışmayı sevip isteyenler arasından seçilmektedir. Birleşmiş Milletler teşkilâtının bu mevzuda bir yardım teklifi Bakanlığımıza gelmiş değildir. Göçmen çocuklarından muhtaç olanlara yardım edilmesi için Unesco'ya yazılmış, alı-

nan cevap da müracaatınızın Haziran ayında toplanacak Genel Merkez Yönetim Kurulunda inceleneceği bildirilmiştir.

Cevap 5 :

Yukarda arzedildiği gibi Danışma Kurulunun telkinlerine göre kanunda yapılacak olan tadiller, tasarı halinde, yakında toplamayı düşündüğümüz kurulda incelendikten sonra Yüksek Meclise sevk edilecektir.

Cevap 6 :

7 yaşından yukarı olan bahis mevzuu çocukların korunup ıslahı, kendileri için ve cemiyetimiz için faydalı birer unsur haline getirilmeleri hakkındaki faaliyet arz ettiklerimden ibarettir. Bundan başka henüz nüve halinde de olsa bu hususta küçük ilmî çalışmalar da vardır. Bu gayretleri kâfi görmemekle beraber Yüksek Meclisin ödenek olarak verdiği parayı da azımsamıyoruz. İş henüz başlangıcındadır. Tekâmülü de ilmî yollardan olacaktır.

Bu durumdaki çocukları kanunun ruhuna uyarak kısa yoldan meslek sahibi yapmaya çalışıyoruz. Öğretmenler ve halk arasından bize yardım edenler, çocukları yanına çırak olarak alanlar, onlara iş arıyanlar da vardır.

BAŞKAN — Soru sahibi, Esat Oktay.

ESAE OKTAY (Kars) — Sayın arkadaşlarım, soruma çok etraflı, çok şümüllü cevaplar verdiklerinden dolayı sayın Sağlık Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'a ve aynı derecede vâsi izahat verdiği için Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri arkadaşımıza teşekkürlerimi yüksek huzurunuzda arz ediyorum.

Fakat Yüksek Heyetiniz de takdir edersiniz ki, bu konuya ait 27 Mayıs 1949 da meriyete giren 5387 sayılı Kanun lâyıki veçhile işlememiş ve arzu edilen gayeyi tahakkuk ettirememiştir.

Korunmaya muhtaç çocuklar meselesi dünyanın bütün medenî memleketlerini meşgul eden mühim sosyal dâvalardan biridir. Böyle olması tabiidir. Çünkü insan olarak herkes, sokakta kalmış küçük çocuğun sefaleti ve ıstırapı karşısında kayıtsız kalamaz. Esasen çocuk dâvası memleketin geleceği, ekonomisi, müdafaası ve bir kelime ile varlığı ile sıkı sıkıya ilgilidir.

Başboş ve hiçbir nizamata tâbi olmadan, hiçbir değer tanımadan ahlâk kaideleri dışında büyüyen ve yetişen bir kalabalığın, cemiyet içinde husule getireceği huzursuzluğu düşünmek ve buna karşı çareler aramak tabii zaruri idi.

Bütün ileri memleketler bu dâva ile ciddi surette ilgilendikleri gibi bugün faaliyette bulunan Birleşmiş Milletler Cemiyeti de bu dâvayı hassasiyetle ele almış olduğunu görüyoruz. Birleşmiş Milletler Cemiyeti 14. XII. 1946 tarihinde kabul ettiği bir kararla dünya çocuklarına yardım fonu namıyla bir tesis vücuda getirdiği malûmdur. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi bu faaliyetin merkezini teşkil etmektedir.

Esasen dünya çocuklarına yardım fonuna Hükümetimiz de katılmış ve 1950 Bütçesine bir miktar ödenek konmuş idi.

Kimsesiz çocuklar topluluk hayatının sosyal şartlarının bozukluklarından doğan bir neticedir ve her memlekette muhtelif miktarda bulunur. Bunların miktarı bilhassa harb, kıtlık ve felâket zamanlarında daha ziyade artar.

Sayın arkadaşlar, korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki kanun çıkıncaya kadar bir hayli çalışmalar cereyan etmiş, sorular verilmiş, komisyonlar kurulmuş, raporlar yazılmış ve böylece seneler geçmiştir.

Bu konuyu etüd eden bir komisyon raporunda kimsesiz çocukların acıklı halleri gayet güzel belirtilmiştir :

«Fena mesken, kötü beslenme, yorgunluk, neşe ve oyundan mahrumluk çocukta bedeni ve ruhi bozukluklar yapar. Daha sonraları zührevî ve sâri hastalıklara uğramak ve tedavi görmemek, ahlâksızca yakınlık ve temaslar sebebiyle doğabilecek sonuçlar ve uyanacak alışkanlıklar ve nihayet bu çeşit zavallıların üstüne atılmak için köşelerde bekleyen verem bilhassa kaydedilmeğe değer. Bu katagoriye ana ve babanın yahut her ikisinin hiç çalışmayacak halde bulunmaları durumunu da katmak icabeder. Ozaman maddi cefa ve mânevi düşüklük bir kat daha artmış bulunacaktır. Bunlar uzuvlarını olduğu kadar ruhlarını da bekleyen her çeşit tehlikenin ilk ve zaruri kurbanlarıdır.

Bu çocuklar bâzan Anadolu'nun fakir ve ücra köşelerinden sele kapılmış bir taş gibi şehirlere düşen, arayıp soranı kalmamış kimsesiz veya yoksul, bazan mütereddi bir ana ve babanın, kalbsiz bir vasının sokağa bıraktığı bir döküntü, bazan da her çeşit fena görenekleri kendine örnek seçen bir bakımsızlık mağduru ve nihayet marazî ruh ve yapısının bozuk düzenli iradesinin aileden koparıp kaldırırma fırlattığı

bir kafa sakatıdır. İşte üstsüz başsız, işsiz güçsüz, yersiz yurtsuz dolaşan bu betbahtlardır ki, hem bunları bu sefaletten, hem de topluluğu bunların zararlarından kurtarmak lâzımdır. Bunlar kitap sayfaları arasına yerleştirilmiş yapraklar gibi kuru ve cansızdırlar.»

İşte bu manzara sebebiyledir ki, Büyük Millet Meclisi dâva ile ilgilenmiş ve 27 Mayıs 1949 da meriyete giren 5387 sayılı Kanunu çıkarmıştır. Bu iş için bir miktar ödenek de ayırmıştır.

Bu kanuna göre, korunmaya muhtaç çocukların bakımı ve yetiştirilmesi Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığına, mahallî teşkilât ve derneklere veriliyor. Bu kanun gereğince 0 - 7 yaşına kadar olan çocuklara Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve yedi yaşından yukarı olan çocuklara da Millî Eğitim Bakanlığı bakacak, bunların cemiyet için faydalı unsur olmalarını sağlayacaktır.

Sayın arkadaşlarım; Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki kanun 27 Mayıs 1949 da meriyete girdiğine göre bu kanun üçüncü bütçe yılını yaşamaktadır. 1949 yılı için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesine konan 750 bin liranın 400 bin lirası aynı maksat için Millî Eğitim Bakanlığına devredildi, 350 bin lirası da Sağlık Bakanlığında kaldı. 1950 Bütçesinde yine bu dâva için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Bütçesine 350 bin ve Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesine de 500 bin lira ödenek ayrıldı. Rakamları vermiyorum. Onu zaten Bakan burada Yüksek Huzurunuzda izah buyurdular.

Ancak görülüyor ki, sosyal bakımdan tamamen ihmale uğramış kimsesiz ve bakıma muhtaç çocuklara Devlet müşfik elini uzatmış, kanun çıkarmış az da olsa ödenek koymuş fakat hedefe varamamıştır. Bu mesai ancak bir başlangıç ve hazırlık sayılabilir.

Kanun tatbikinin 3 ncü bütçe yılı olan 1951 yılı için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Bütçesine ancak 150 bin lira ve Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesine de bir milyon lira ödenek konmuş olduğu malûmunuzdur.

Değerli arkadaşlarım; kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklar hakkında olan 5387 sayılı Kanunun geçirdiği safhaları ve tatbik şeklini kısaca arzettim. Şimdi bu kanunun aksaklıklarını, iyi işlemesi için yapılması gereken tadilatı ve alınması icabeden tedbirleri gözden geçirelim.

Bu kanunun 29 ncu maddesi gereğince «bu kanun ve yönetmeliğinin tatbikatını incelemek ve daha iyi olmasını sağlayacak tedbirleri tesbit etmek üzere Millî Eğitim Bakanlığında yılda bir defa toplanmak ve en çok bir hafta sürmek suretiyle bir Çocuk Koruma Genel Danışma Kurulu teşkil olunur» denmekte ve aşağısında da kurul üyelerini saymaktadır. Bu maddeye göre 25 . IV . 1950 Salı günü saat 15 de Millî Eğitim Bakanlığında kanunun tesbit ettiği zevattan müteşekkil danışma kurulu toplanmış ve yapılan işleri gözden geçirerek yapılacak tedbirler hakkında da değerli kararlar almış ve mütalâalar ileri sürmüştür. Bu görüş ve kararların başlıcaları ile yapılacak işler kendi görüşümle birlikte şunlardır.

1. Çocuk Koruma Genel Danışma Kuruluna daha geniş yetkiler verilmesi;

2. İlgili bakanlıklararası sorumlu merkezi bir teşkilât kurulması;

3. Korunmaya muhtaç çocuklar için lüzumlu olan kararların asliye değil sulh mahkemelerinden alınması (işî kolaylaştırma bakımından);

4. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca bakım yurtlarının açılması;

5. Uzvi sakatlıkları olanlar için hususi müesseseler kurulması;

6. Kanununun 19 ncu maddesine göre durumları özel eğitimi icabettirenler için gerekli müesseselerin kurulması;

7. Bu müessese ve okullarda çalışacak kalifiye elemanlar yetiştirilmesi;

8. Korunmaya muhtaç kız çocukları için ayrı yetiştirme yurtları açılması;

9. Birleşmiş Milletler Çocuk Teşkilâtı ile sıkı temas temin ederek gerek mütehassıslardan gerekse fondan istifade edilmesi;

10. Yetiştirme yurtlarında halen çalışan ve ileride çalışacak olan öğretmen ve elemanların kadrolarının tesbiti;

11. Yetiştirme yurtlarında atelyeler açılması;

12. Kanununun 25 nci maddesinde zikredilen yönetmeliğin çıkarılması.

Son olarak şunu arz edeyim ki, uzun yıllardan beri ihmal edilen ve iyi insanların hüsnüniyet ve arzularına rağmen kötü insanların hırsızlık ettirmek, dilendirmek üzere kullandıkları bu zavallı betbaht yavruları bu sefaletten kurtarmak hepimizin boreudur.

2. — *Diyarbakır Milletvekili Yusuf Kâmil Aktuğ'un, Şark vilâyetlerinde ve Diyarbakır'da Mayıs 1950 tarihinden beri kaç tane ilk ve ortaokul açıldığına, bunların öğretmenleriyle öğrenci nispetlerine ve 1951 yılı içinde Diyarbakır'da kaç tane ilk ve ortaokul açılmasının düşünüldüğüne ve bu husus için ayrılan tahsisat ile bina, proje ve plânların hazırlanıp hazırlanmadığına dair sorusuna Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevabı (6/227)*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına
Aşağıdaki sorularımın Sayın Millî Eğitim Bakanlığınca sözlü olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim:

1. — Mayıs 1950 den bugüne kadar geçen sekiz ay içinde Şark vilâyetlerinde bilhassa Diyarbakır Vilâyetinin il, ilçe bucak ve köylerinde kaç ilk ve ortaokul yeniden açılmıştır; evvelce mevcut olanlarla, şayet yeniden açılmış varsa, bunların öğretmenleri tamam mıdır? Vilâyetin 294 küsur bin nüfusuna göre öğrenci nispeti nedir?

2. Önümüzdeki 1951 yılı içerisinde bu vilâyetin daha nerelerinde kaç ilk ve ortaokul açılacağı hakkında Bakanlığın düşüncesi nedir? Ve bunlar için ne kadar para ayrılması düşünülmektedir, açılacak okulların bina veya proje ve plânları hazırlanmış mıdır?

Diyarbakır Milletvekili
Yusuf Kâmil Aktuğ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFIK İLERİ
(Samsun) — Diyarbakır Milletvekili Muhterem Yusuf Kâmil Aktuğ arkadaşımızın sorularını birer birer cevaplıyorum:

1. a) Doğu bölgemizin il ve ilçe merkezlerinde 200 ilkokul faaliyette ve bir okul kapalıdır. Köylerinde ise 2315 ilkokul faaliyette olup ayrıca 48 ilkokul da öğretmensizlikten veya binalarının ikmal edilmemiş bulunmasından dolayı kapalıdır. Açık ilkolulların öğretmenleri, kadrolarına göre, tamamdır.

Diyarbakır il ve ilçe merkezlerinde 17 ve köylerinde 115 okul faaliyettedir. Yalnız 4 köy okulu öğretmensizlik veya binasızlık yüzünden kapalıdır.

b) Mayıs 1950 tarihinden bu yana Doğu bölgemizin il ve ilçe merkezlerinde yeniden 14

ve köylerinde de 100 ilkokul açılmıştır.

Yine 1950 - 1951 ders yılında Diyarbakır İlinde iki şehir ve 18 köy okulu açılmıştır. Bu vilâyetimizde, okuma çağında bulunan çocuk sayısı : Şehir ve kasabalarda 11 390 ve köylerde ise 27 611 olup bunun, toplam olarak, 19 953 ü okula devam etmete olduğuna nazaran öğrenim çağındaki çocuk sayısı ile okula devam edenlerin sayısı arasındaki nispet bugün için % 25,8 dir. Bu nispet Mayıs 1950 tarihinden önce % 15,8 idi.

c) 1950 - 1951 ders yılında, Hozat, Şenkaya ve Tatvan ilçelerinde birer ortaokul açılmıştır. Diyarbakır Lisesine 217, öğretmen okuluna 210 ve il dahilindeki ortaokullara 667 öğrenci devam etmekte olup teknil Diyarbakır'daki ortaöğretim öğrenci sayısı 1094 tür.

Diyarbakır Lisesi ile Bismil, Ergani ve Silvan ortaokullarında açık ders yoktur. Yalnız Öğretmen Okulunda resim - iş dersi açıktır. Bu açık ilk fırsatta kapatılacaktır.

Mevcut tahsisatımız ve öğretmen kadromuz göz önünde bulundurularak 1951 - 52 ders yılında Doğu illerimizde yeniden 9 ortaokul açmayı düşünmekteyiz. Bina ve okul eşyası mahallerince tedarik edildiği takdirde önümüzdeki ders yılı başında bu sayıda ortaokul Doğu illerimizde faaliyete geçecektir.

2. 1951 yılında Diyarbakır merkezine bağlı köylerde 8, Bismil köylerinde 4, Çınar köylerinde 3, Çermik köylerinde 5, Eğil köylerinde 4, Ergani köylerinde 2, Kulp köylerinde 4, Lice köylerinde 6, Silvan köylerinde de 4 ilkokul binası yaptırma kararındayız.

Diyarbakır köylerinde 1951 yılında yaptıracağımız 40 ilkokul binası için 458 749 lira ile ayrıca 1081 m³ kereste tahsis etmiş bulunmaktayız. Bu suretle bu yıl köylerde yapılacak okullar bakımından Diyarbakır başta gelmektedir. Bu binaların ödenek, plân ve programları 2 Nisan 1951 tarihinde Diyarbakır Valiliğine gönderilmiş ve kereste tahsisi işi de halledilmiştir.

Doğu illerimizde ve bu arada bilhassa Diyarbakır İlimizde Millî Eğitim bakımından giriştiğimiz kalkınma hareketi hakkında Yüksek Meclise mâruzatta bulunmak imkânını bahsettiklerinden dolayı Yusuf Kâmil Aktuğ'a teşekkür ederim.

BAŞKAN — Soru sahibi Yusuf Kâmil Aktuğ.

YUSUF KÂMİL AKTUĞ (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlar, Şark bölgemizin esaslı derdi olan okulsuzluk öteden beri ora halkının, kaniyan bir yarasıdır. Millî Eğitim Bakanının, müfredatıyla rakamlar vererek, köy ve kasaba ismi zikrederek verdiği izahattan dolayı kendilerine bilhassa teşekkür ederim.

Muhterem arkadaşlar, benim bu sözlü sorunun üzerinden iki aydan fazla zaman geçmiştir. Binaenaleyh 1951 yılının inşaat mevsimi hülûl ettiğine göre bilfiil yapılmasına başlanmış işleri öğrenmek de bu sorunun hedefini teşkil ediyordu. Millî Eğitim Bakanının Şark bölgesinde ve bu arada Diyarbakır İli dâhalinde bu sene açılacak okullar hakkındaki izahatından bir inşirah duydum, kendilerine teşekkür ederim. Bundan Doğunun kalkınma köprübaşı ve ilerleme, sıçrama tahtası olan Diyarbakır ile yakınlarının, sabık idare zamanında olduğu gibi, kılıç kuvvetiyle ve zorbalıkla yeniden fetih ve zorbalıkla yıldırılarak sınırılması ve gûya Hükûmete ısındırılması gibi sakat bir idare değil, aydınlatma yoluyla ve bilgi aşılıyarak memleketin, aydınlatma istedikleri diğer vilâyetlerinden ayırt edilmiyeceğini anlıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Yüksek Meclisin malûmu olduğu üzere Şark cehil içindedir. İlme çok susamıştır. Işık arıyor, bekliyor. Süttten ağzı yanan yağurdu üfleyerek içer. Geçmiş senelerde bu bölge halkına, zekâsından korkulduğu için göz verip ışık vermemek tarzında reva görülen cehil gelmesi ve zülmü itisaf, bir müstemlekeye karşı yapılmış muameleden farksızdır. Bu zulüm ve itisafı peçelemek (kamufle etmek) için de zaman zaman o zamanki Hükümet mahfillerinde (Şark bölgesinde kalkınma) havadisleri dolaşırdı. Bu havadisler çalkalanırken Şark'ta kalkınmanın fiiliyattaki tecellisi şöyle idi :

Köy ve kasabalarda verimli okul açılacağına, meselâ Diyarbakır Vilâyet merkezinde muazzam Halkevi, Vali konağı, saraylar tarzında müfetişlik binası yaptırılır, bu müdebdet binaların kaşmeti karşısında gözler kamaştırılma istenilerek, Hükümetin nelere kaadir, olduğu gösterilir, hesabı sorulmadan, korkmadan bu milletin parası toprağa gömülürdü. Bu bölgeyi idare eden idare âmirleri bu bölgenin hayatiyeti ile alakadar olmadıkları halde kendilerine kâşaneler, istirahathaneler yapmaktan başka

birşey düşünmemişlerdir. O bölgeyi gezenler vaziyeti pek iyi bilirler.

Şark'ta kalkınma diye gazetelerde okuduğumuz havadisler Elâzığ'da muazzam bir müfettişlik ve tevabii için saray ve binalar... Halkı öldürülen, sürülen ve hali anilahali kalan Tunceli, Hozat, Kalan ve Ovacık da milyonlar sarfiyle, sifonlu halâlara varıncıya kadar, muazzam askerî kışlalar, ıssız, ahalisiz bu bölgeye muazzam paralar sarfiyle okullar, yollar yapmak, yani tersine, (sekenesi mevcut bölgelerde yol yapmak, okul açmak yerine, sekenesi yok edilen bölgelerde ümran desinler diye... Gibi tesisler meydana getirmek ve maksatsız milyonlar harcamaktan ibarêt bulunurdu.

Van'da, toz, toprak içinde tek katlı ve şose seviyesinde bir hastaneyi, hastane haline sokmak dururken, muazzam tekel binası, vali evi, Hükümet konağı yaptırmak ve harb ve teheir meddü cezriyle harap olan Van'ın yüzüne bugüne kadar bir merhamet nazarı atfedilmemiştir.

Cumhuriyet devri idaresinde, okul bahsinde bilgiye susıyan bağı yanık, kendi memleketim Diyarbakır senelere ihmalden sonra ancak lise ve öğretmen okullarının hasretini gidermiş ve yüksek tahsil için ihmale uğrıyan senelerde, dolaşık yollardan maarif merkezlerine çocuklarını sevk ederek bir hayli fedakârlıkla evlâtlarının tahsilini bir nebze temin zaruretinde kalmıştır, bunu ancak hali vakti yerinde olanlar yapmış, diğer sekenemizin evlâtları tahsilden mahrum kalmıştır. Buraları gezen ve dolaşan arkadaşlarımız bu yerleri görmüşlerdir.

26512 nüfuslu Lice İlçemizde henüz bir ortaokulumuz yoktur, Şayanı şükrandır ki; Sayın Bakan bu husustaki teşebbüslerinden bahsettiler, bununla yüreğimize su serptiler.

26826 nüfuslu Silvan, 23457 nüfuslu Ergani ilçelerimizin ortaokullarına ait tahsisatın tamamlandığından malûmattar değiliz. Öğrenmek istiyorum, Silvan ortaokul kadrosu dörtten beşe çıkarıldı mı? Bu bir ihtiyaçtır, Diyarbakır sanat okulu için ne düşünülüyor? Şifahen Bakan söylemiş ve not etmesini rica ettiğim Diyarbakır Öğretmen Okulunun halini yerinde ve müdürü ile beraber gezerek gördüm, Diyarbakır Öğretmen Okulunun ihtiyaçlarının bir an önce temini ricasındaım. Bu temin edilmezse yarın İstanbul'uu Sütlüce Kollejinde yetiştirilen öğ-

retmenlerin hiç biri, bu mahrumiyet, hatta yokluk bölgesi olan Diyarbakır'da öğretmenlik yapmaz. Ancak o muhitin yokluğuna, sefaletine alışmış, intibak etmiş ve Diyarbakır okulunda yetişmiş olan öğretmenler bizim derdimize bir nebze deva olabilirler. Sayın Bakana bendeniz bunu not ettirmiştim, buna o vakit şöyle cevap vermişlerdi: «Bize yazmışlar mı, yazmamışlarsa yazsınlar» demişlerdi.

Binaenaleyh bu hususu bendeniz; yazıya, çiziye ve kırtasi muameleye talik edip, inşaat mevsiminin geçirilmemesini, yollar dolayısıyla malzemenin sevkında zorluklara uğramadan, bir an evvel yapılıp binanın kuruyup 1951 yılında istifade edilmesini bilhassa rica edeceğim. Bu isteğimi ayrıca da kendilerine sunacağım.

Mâruzatım bundan ibarettir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFIK İLERİ — Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFIK İLERİ (Samsun) — Muhterem arkadaşlar; şunu kısaca arz edeyim: Türkiye'de cemiyetler teşkil edip ortaokul binaları yapan ilcelere Hükümetçe yapılacak yardım için Bakanlığımıza lûtfetmiş olduğunuz paranın yekûnu 300 000 liradır. Türkiye'de bütün lise, ortaokul ve öğretmen okullarının tamir'eri, ikmalleri ve sairesi için Bakanlığımıza verdiğiniz paranın yekûnu 400 000 liradır. Binaenaleyh biz bu paraları ehemmi mühimme tercih ederek en isabetli yerde kullanmak üzere, şu veya bu bölge demeden, tahsis etme yolundayız. Diyarbakır muallim mektebine ne düşer? Bunu inceden inceye tetkik edip böyle kullanacağız. Her milletvekili arkadaşlarımız kendi bölge ihtiyaçlarının derhal yapılmasını talep ederlerse eldeki tahsisat kâfi gelmez.

Arkadaşım, Diyarbakır'ın kalkınmasını Diyarbakır çocuklarından beklediğini ifade etti. Bu, vektiyle köy kalkınmasının yalnız köy çocukları tarafından mümkün olacağı iddiasına benzer bir iddiadır. Biz şu kanaatteyiz: Bu memleketin dertleri bir küldür, bir bütündür. Köyün derdi, kasabanın derdi, şehrin derdi diye dertleri ayırmak ve köyün derdine çareyi köylüden, şehirlinin derdine şehirliden beklemek sakat bir düşünce olsa gerektir. Bir memleket derdimiz vardır. Ve bu memleket derdini memleketin bütün münevverleri halletmek dâvasında ve yolundadır.

Sütlüce muallim metebinden çıkan bir çocuk, Diyarbakır'a gidip hizmet görmüş ve çok faydalı olmuştur. (Bravo sesleri, alkışlar)

Mardin'in derdini halletmeyi yalnız Mardin'liden beklemek büyük bir hata olsa gerektir.

Şunu da ifade edeyim ki, seyahatlerimizden birisinde bir kaza kaymakamından şu sözleri duydum:

Bana altı tane Konya kız muallim mektebi mezunu çocuk gönderdiniz, ben bunları görünce ürktüm. Çünkü ben bu çocukları kazanın en gayrimüsait yerlerine gönderecektim. Ne yapacaklar diye şaşırđım. İftiharla ifade edeyim ki; Konya kız muallim mektebinin yetiştirdiği bu çocuklar gönderdiğimiz köylerde 3-4 ay içinde yalnız çocukları okutmakla kalmamış, köyün rengini dahi değiştirmiştir.

Biz dâvayı böyle mütalâa ediyoruz. Muallim mekteplerini çok esaslı olarak ele aldık ve alacağız. Nereden yetişirse yetişsin ve nerede vazife elirsa alsın iyi vazife göreceklerdir. Diyarbakır'a belki başka yerlerde yetiştirilmiş çok idealist insanlar gönderilecek ve onlar Diyarbakır'ın bir an evvel kalkınmasına gayret sarfedeceklerdir. (Bravo sesleri, alkışlar)

YUSUF KÂMİL AKTUĞ (Diyarbakır) — Efendim sayın bakan, bendenizin mâruzatımı belki de yanlış mânada ve mevzii olarak telâkki buyurdular. Herkes derdini ağlar. Hani meşhur bir darbı mesel vardır: «Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar» derler. Binaenaleyh ben de kendimin Diyarbakır Milletvekili olduğumu, aynı zamanda Edirne'nin de, Artvin'in de Milletvekili bulunduğumu biliyorum. Fakat biz doğup büyüdüğümüz yerlerin hasretini çeker ve onunla kalbimizdeki ateşi söndürmek isteriz.

İkincisi, Dobrice'den falan bahsetmiyorum ben, yanlış anlaşıldı. Her bölgenin evlâdı doğduğu yerde büyür. 44 senelik askerî hayatımda Romanya'dan gelen muhacirlerin kızgın İğdir ovalarında öldüğünü gördüm. Binaenaleyh her insan ancak doğduğu yerde büyür, ve yürekte ilgilendir. Binaenaleyh Konya mektebinden mezun olan çocuklarımızın Şark bölgesinde fedakârlık etmiyeceklerini ben hiçbir zaman hatırımdan geçirmem. Ancak o derdi yakinen tatmış olanlar o bölgenin evlâdı olarak, daha çok mihtetkeş olduklarından bu hususlara daha çok ehemmiyet verirler, demekten kastım budur. Mamafi Diyarbakır'ın hususiyeti itibariyle kal-

kınması için verdikleri ehemmiyeti de şükranla karşılarım. (Bravo sesleri).

3. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacığiller'in, teknik mahiyetteki klâsik ve modern eserlerin dilimize çevrilmesi hakkında harekete geçilip geçilmediği hakkındaki sorusuna Millî Eğitim Bakanı Tefik İleri'nin sözlü cevabı (6/235)

T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına
Ankara

C. H. P. iktidarı zamanında, Millî Eğitim Bakanlığınca yalnız edebî mahiyette olan klâsik eserlerin tercümesine çalışılmış ve Millî Kütüphanemiz bu bakımdan değerli eserler kazanmıştır. Fakat Büyük Dâhi Atatürk'ün 10 uncu Cumhuriyetin yıl dönümünde söyledikleri nutukta işaret edildiği üzere, Türkiye'nin (Muasır medeniyetin üstüne) çıkarılması ideali yalnız edebî eserlerin dilimize çevrilmesiyle mümkün olmayacağı âşikârdır. Teknik, mekanik, şimik, fizik alanlarda büyük inkilâplar olmakta ve modern bir cemiyet olma alanında ilerliyen memleketimizin buna muvazi olarak bu kabîl ilim ve teknik eserlere olan ihtiyacı günden güne artırmaktadır. Bu bakımdan:

1. Sayın Millî Eğitim Bakanlığı ynkarda belirtilen teknik mahiyetteki klâsik ve modern eserleri dilimize çevirmek için harekete geçmiş midir?

2. Bu büyük işi başarmak üzere diğer Bakanlıklar ve Üniversitelerle teşriki mesai etmiş ve Üniversitelerle Bakanlık tercüme heyetlerine vazifeler vermiş midir?

3. Hususi müessese ve şahısların bu yoldaki çalışmalarına maddi ve mânevi yardımlarda bulunmakta mıdır?

Bu hususların sözlü olarak cevaplandırılmasını Sayın Millî Eğitim Bakanından rica ederim.

29 . I . 1951

Zonguldak Milletvekili
Abdürrahman Boyacığiller
Avukat

BAŞKAN — Söz Millî Eğitim Bakanınıdır.
MILLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFİK İLERİ
(Samsun) — Şimdi sırası ile soruların cevaplarına geçiyorum;

1. Sayın Abdürrahman Boyacığiller'in birinci sorularında temas ettikleri bilim eserleri

ile değerli teknik eserlerin hazırlanması veya dilimize çevrilmesi işi, şimdiye kadar, daha ziyade üniversitelerimiz tarafından ele alınmış, bunlar tamamen ilmî ve teknik bir sahanın ihtisası ile ilgili oldukları için üniversitelerimizin ilmî mürakabeleri altında yayınlanmıştır. Bu kabil eserlerin yayımına bugün de devam olunmaktadır. Üniversitelerimizin yayımladıkları bu eserleri «Teknik Yayınlar Bibliyografyası» adı altında neşredilmekte olan eserde topluca görmek mümkündür. Gerek bu eseri, gerekse muhtariyetleri tarihinden bugüne kadar teknik üniversitenin fen fakültelerinin yayımladıkları eserlerin listesini, arzu ettikleri takdirde, sayın arkadaşımıza takdim edebilirim.

Bakanlığın bu sahadaki çalışmaları ise meslekî ve teknik okulların ihtiyacına göre ayarlanmıştır. Bugün her derecedeki meslek okullarımızda öğretmen ve öğrencilerin faydalandıkları yabancı dillerden dilimize çevrilmiş türlü teknik sahaları ilgilendiren ders kitapları ile müracaat kitapları vardır. Bu arada Memento fizik neşredilmiş, 4 ciltten ibaret olan Hütte adındaki değerli teknik kitabın mühim bir kısmı tercüme edilmiştir. Bu sahadaki çalışmalarımıza bundan böyle de devam edilecektir.

Bu münasebetle şunu belirtmek isterim ki, teknik eserleri tercüme ettirecek yetkili mütercim bulmak güç olduğu kadar terim bakımından bu tip eserlerin telif ve tercümesinde de diğerlerine nazaran büyük zorluklara raslanmaktadır. Bununla beraber bu kabil kitapların tercüme veya telifi işine, yukarıda bahsettiğimiz klâsik eserler ölçüsünde, önem verilmesi gerektiği hususunda soru sahibi arkadaşımınla hemfikirim.

Bu saha ile birlikte şimdiye kadar üzerinde durulmamış bir sahada da Bakanlığımız faaliyete geçmiştir. Öğretmenlerimizin meslekî bilgilerini artırmak amacıyla yeni bir seri kitabın tercüme ve neşri için çalışmalara başlamış bulunuyoruz. Yüksek okul öğretmenlerinin de katılması ile bakanlıkta kurduğumuz bir komisyonda, öğretmenlerimiz için öğretim alanında faydalı olabilecek, onların bilgilerini artıracak kılâvuz kitapların isimleri tesbit edilmiştir. Bu kitapların çoğu, kendi sahalarında isim yapmış değerli bilginlerin eserleridir. Bunların bir kısmının dilimize çevrilmesine şimdiden başlamıştır. Bu seride de sayın soru sahibinin temas

ettiği konularla ilgili eserler yer alacaktır.

2. Kıymetli bilim ve teknik kitapların tercüme ve telif suretiyle hazırlanması ve yayımlanması işleri ile meşgul olan üniversitelerimizin, bu sahadaki faaliyetleri, Yüksek Meclisin bize bahsettiği imkânlar nispetinde, hususi bir surette teşvik, himaye ve takip edilecektir. Bu çalışmalarımız diğer bakanlıklarla bir iş birliği yapmayı icap ettirdiği takdirde bunu büyük bir memnurluk duyarak ve önemli bir meselemiz olarak ele almıya âmadeyiz.

Sayın arkadaşımın sorularında ifade ettikleri gibi Bakanlığın bir tercüme heyeti yoktur. Mevcut tercüme bürosu, kendi arzuları ile ve maddi bir karşılık beklemeden bizimle iş birliği yapmış olan değerli meslekdaşlarımızın ve fikir adamlarımızın meydana getirdikleri bir bürodur. Bu büroda yukarıda arzedilen klâsik eserler hazırlanmaktadır. Yüksek değer taşıyan bilim ve teknik eserler tercümesinin üniversitelerimiz tarafından ve onların mürakabesi altında yapılmasını uygun bulmaktayız.

3. Hususi müessese ve şahısların bu yoldaki çalışmaları, yayımladıkları eserlerden bir miktar Bakanlığımız tarafından satın alınmak suretiyle, himaye ve teşvik görmektedir. 1949 ve 1950 yıllarında satın alınmak suretiyle yayımlarına yardım edilen bu cins kitapların sayısı 98 dir. Bunlar için yapılan para yardımı ise 37 623 lira 90 kuruştur.

Bu suretle sayın arkadaşımın sorularını cevaplandırmış oluyorum. Bu mesele üzerindeki hassasiyetlerinden ve bana bu sahadaki teşebbüs ve faaliyetimiz etrafında huzurunuzda söz söyleme fırsatını verdiklerinden dolayı kendilerine şükranlarımı arz ederim.

BAŞKAN — Abdürrahman Boyacıgiller.

ABDÜRRAHMAN BOYACIGİLLER (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar; Sayın Millî Eğitim Bakanının, vermiş olduğu değerli bilgilerden dolayı, huzurunuzda teşekkürü bilhassa bir vazife bilirim. Malûmu âlinizdir ki, Türkiye bilhassa sınai ve zirai sahada inkişaf halindedir. Teknik mahiyette öğretim ve eğitim yapan müesseseler günden güne yurdumuzun her tarafına dağılmakta ve muhitlerine verimli bir şekilde hizmet etmektedirler. Bu eğitim ve öğretim müesseselerinden mezun olan çocuklarımızın sayısı çok fazla olup bütün bunlar hayatta va-

zife almakta ve her branşta memleketin yokluğunu ortadan kaldırmaktadırlar.

Benim bu soru ile istihdaf etmek istediğim gaye şudur: Memleketimizde teknik mahiyette klâsik ve modern eserleri tercüme etmek, dilimize çevirmek üzere kurulmuş bir teşekkül yoktur. Sayın Bakanın buyurdıkları gibi bunları teknik üniversite ve diğer üniversitelerimizin değerli profesörleri yapmaktadırlar. Bu eserler yüksek eserler olup bilhassa sanat sahasında çalışan gençlerimizi yetiştirmek için elverişli değildir. Bu eserleri okuyup anlamaya tahsilleri müsait değildir. Bunun yanında pratik hayatta çalışan birçok sanatkârlarımız vardır. Kendilerinin bilgileri dedelerinden veya ustalarından ne görmüşlerse odur. O sahada çalışmak, bilgilerinin ileri götürmek için teknik eserlere ihtiyaç vardır, fakat bunu elde etmeye imkân bulamamaktadırlar.

Memnuniyetle görüyoruz ki, son zamanlarda teknik eserler de neşriyat sahasında çoğalmaya başlamıştır. Fakat bunların fiyatları yüksek olduğu için sanatkârlarımız bunu alıp istifade edememektedirler. Bu iş Devlet işidir. Devletin bu hususta ayrılmış bir sermayesi de vardır. Nitekim klâsik edebî eserler dilimize çevrilmekte ve satışa arz edilmektedir.

Biz diyoruz ki, Sayın Millî Eğitim Bakanı esasen bu mevzuu ellerine almışlardır, sanatkârlarla, sanatkârlarımızın mesleki sahada inkişaflarını sağlamak üzere, el kitapları serisinin tercüme ettirilmesi çok yerinde olur.

Bunun yanında arkadaşlar, ilmî eserler de mevcuttur. Aramızda her çeşitten değerli ve kıymetli arkadaşlar vardır. Bugün Tıbbiyede tedris edilen ders kitapları - ki, bendeniz bunlardan birkaçını gördüm, okudum - maalesef eski eserlerden tercüme edilmek suretiyle bünyemize, dilimize maledilmiştir. Gerçi yeni eserler profesörlerimiz tarafından takip, tetkik edilmekte ise de bunların neşriyat sahasına konması mümkün olmamaktadır. Bu kabil eserlerin tercümesi halinde bu eserleri satınalacak vatandaşlarımızın sayısı azdır. Üniversite kitaplıklarında, millî kütüphanelerimizde, gönül arzu ederdi ki, birçok teknik ve ilmî eserler de bulunsun. Başka dillerde bu çeşit eserler vardır. Ancak memleketimizde ilim ve irfan sahibi olan vatandaşlarımızın sayısı pek fazla değildir. Arkadaşımız, mürtercim bulmak zordur, teknik mahiyette iştir, tercüme bu bakım-

dan zordur diyorlar. Ben bu kanaatte değilim. Temas ettiğim birçok arkadaşlar bu vazifeyi deruhde edecek durumda olduklarını söylediler. Zaten bu fikri bana elektrik mühendisi olan bir arkadaşım verdi. Bu itibarla, güç de olsa, mütercim bulmak imkânsız değildir. Millî Eğitim Bakanlığı zaten bunu benimsemiş ve ele almış vaziyettedir. İlân verir mütercim ararlarsa, her sahada ihtisas yapmış, teknik tercüme yapacak kabiliyette vatandaş bulurlar. Bu yalnız Millî Eğitim Bakanlığına ait değildir, Tarım, Ulaştırma ve diğer birçok bakanlıklar da aynı vazife ile mükellef durumdadırlar. Ziraatimiz her gün inkişaf halindedir. Birçok ziraatle meşgul olan vatandaşlarımız vardır. Fakat seçmenlerimizle yaptığımız temaslarda ziraat ilmine ve usullerine ait eser arıyan vatandaşlarımıza tavsiye edebildiğim iki, üç kiptan başka kitap bulamadık. Vakaa Yüksek Ziraat Enstitüsünün neşriyatı vardır, fakat bunların temini kolay olmamaktadır.

Bizim temas ettiğimiz konu; bu işin bütün bakanlıklar tarafından ele alınması, bakanlıklar arası bir komite teşkil edilerek bu işin programlaştırılması ve bu gibi teknik ve ilmî mahiyette olan çok değerli eserlerden ilgililerin istifadesinin teminidir. Meselâ bendeniz matbuat hürriyeti hakkında İsviçre'de neşredilmiş bir eser okudum, az çok Fransızca bildiğim için bundan istifade ettim. İstiyorum ki, demokrasi hayatımızın inkişafına hizmet eden bu kabil ve diğer eserler dilimize çevrilsin. Bu gibi eserlerin tetkiki ile, memleketimizde yeni olan demokrasi hayatının inkişafı hakkında hem şahsi bilgimiz artmış olur, hem de memleketimize büyük hizmetler görmüş oluruz.

Hulâsa olarak, bilhassa bakanlığa teşekkür ederim. Esasen kısmen malûmatım vardır, lütfettiler, bunlardan şahsan istifade edeceğim, alâkalı arkadaşlar da istifade edeceklerdir. (Alkışlar).

4. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, hastane ve sağlık tesislerinin tevhidî ile sağlık işlerinin programlaştırılması hakkında ne düşünüldüğüne, millî sağlık plânının tatbik edilip edilmediğine ve sağlık sigortası hakkındaki çalışmaların neden ibaret olduğuna dair sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın sözlü cevabı (6/241)

T. B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

1. Memleketimizde çeşitli Devlet müesseselerinin hastane ve sanatoryum ve prevantoryum, dispanserleri mevcut olup ayrı bütçelerden idare edilmektedir. Tasarruf temini, idarelerinde kolaylık ve belli bir plân dairesinde bütün bu hastane ve sağlık tesislerini tevhit hususunda ne düşünülmektedir?

2. Memleketimizin sağlık işlerini sağlam temellere dayanan bir plân ve programa göre yürütmek üzere ne gibi tedbirler alınmıştır; bu hususta ne düşünülmektedir?

3. Yıllara taksim edilerek tatbik edilmek suretiyle memleketin sağlık dâvasını halledecek olan (Millî Sağlık Plânı) nın tatbik edilmekte olup olmadığını, sağlık merkezlerinin durumu ile bu merkezlerin ve diğer sağlık tesislerinin plân dairesinde memleketin diğer bölgelerine de teşmil edilmekte olup olmadığını,

4. Sağlık sigortası hakkındaki çalışmaların neden ibaret olduğunun, halk efkârının tenevvür etmesi bakımından, sözlü olarak sayın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

Zonguldak Milletvekili

Avukat

Abdürrahman Boyacıgiller

BAŞKAN — Söz, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanınındır.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI EKREM HAYRİ ÜSTÜNDAĞ (İzmir) — Sayın arkadaşım Abdürrahman Boyacıgiller'in, Gündemimizin dördüncü ve beşinci maddelerindeki sözlü soruları aşağı yukarı birbirine yakın olduğu için ikisini birden cevaplandıracağım.

BAŞKAN — İkisine birden cevap verecekse-niz, müsaade buyurun da diğer soruyu da okuyalım.

5. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, hastanelerin bir elden idaresi hakkındaki sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın sözlü cevabı (6/242)

7. II. 1951

T. B. M. Meclisi Sayın Başkanlığına

Ankara

Özeti : Hastanelerin bir elden idaresi hakkında sözlü soru.

1. Memleketin sağlık işleri, bugünkü duru-

ma göre yalnız Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı uhdesinde bulunup bu Bakanlık tarafından görülmek icap ve iktiza ederken, birçok Bakanlıkların buna müdahale ettiği görülmektedir. Bu hal, bir taraftan devlet giderlerinin israfına, öte taraftan da idarede vahdetin izalesine yol açmaktadır.

2. Yukarda adı yazılı olan Bakanlık, bütün sağlık tesislerinin Sağlık Bakanlığınca idaresine ve Sağlık Bakanlığı da memlekette mevcut bütün sağlık müesseselerini bir elden idare etmeye taraftar mıdır?

3. Bu hususta adı geçen Bakanlıkça prensip anlaşmasına varılmış mıdır?

Bu hususların zikri geçen Bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde sözlü olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

Zonguldak Milletvekili

Avukat

Abdürrahman Boyacıgiller

BAŞKAN — Buyurun Beyefendi.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI EKREM HAYRİ ÜSTÜNDAĞ (İzmir) — Sayın arkadaşım Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in 29. XI. 1950 ve 7. II. 1951 tarihlerini taşıyan iki sözlü sorusu vardır. Bunların her ikisinin birinci bendi aşağı yukarı birbirine yakın olması itibariyle bunlara toptan cevap vereceğim:

1. Muhtelif Bakanlıkların elinde gemi, şimendifer tabipliği, çiftlik, fabrika, okul ve sair buna benzer kurumlar tabiplikleri gibi kendi bünyelerinden ayrılması caiz olmıyan ve muayyen programla çalışan sağlık personeli vardır. Bakanlığımız bunları kendi bünyesine aldığı takdirde bu hizmetlerin daha iyi görüleceğine kani değildir. Esasen diğer memleketlerde de bu hizmetler bu tarzda idare edilmektedir.

Sağlık hizmetleri arasında, hastane, sanatoryum, prevantoryum ve sair sağlık memurlarına gelince:

İlk nazarda personel ve masraf bakımından bunların tevhibi daha cazip görülmekte ise de eiddi bir etüd yapıp her bakımdan alınacak neticeye göre karara varılması iktiza eder. Çünkü bu neticeleri almazdan evvel bunların Sağlık Bakanlığı elinde birleştirilmesinin hakikaten ekonomik olup olmayacağına hükmetmek müm-

kün değildir. Bundan bir müddet evvel bu o-
hedin tetkikına başlanmış ve alâkalı Bakanlık-
lar ve teşekküllerden lüzumlu malûmat istenil-
miştir. Cevapların hepsi toplanınca mesele ehem-
miyetle tetkik edilerek alınacak sonuca göre
bir karara varılacaktır.

2. Bakanlığımız memleketimizin seviye ve
iktisadi durumuna göre tedavi edici tababeti
bünyesinden büsbütün çıkarmayı bugün için
mümkün görmemektedir. Ancak esas vazifemi-
zin hastayı tedaviden ziyade sağlam insanları
hasta etmemek olduğunu ve bunun hastayı te-
daviden daha esash ve daha ekonomik bulun-
duğunu bildiğimiz için istikametimiz daha ziya-
de bu yola yani koruyucu tababete müteveccih
olacaktır. Ancak bunun meydana gelmesi az
zamanda olacak işlerden değildir. Zira bunu
yapabilmek için memlekette hemen, hemen yar-
ım asırdan beri devam edegelmekte olan sağlık
teşkilâtını baştan başa değiştirmek ve bunu ya-
pabilmek için bu işte yetiştirilmiş ehliyet ve ka-
biliyetli sağlık personeline sahip olmamız lâzım-
dır.

Bu maksatlar için hazırlamakta olduğumuz
yeni teşkilât kanunu ve hijyen ve halk sağlığı
okulu kanunu tasarılarıyla yakında huzurunu-
za geleceğiz ve Bakanlığımızın müstakbel prog-
ramının da bu olacağı tabiidir.

3. Soru sahibi arkadaşımın bahsettiği sağ-
lık plânı eğer seleflerimden biri tarafından ha-
zırlanmış olan on senelik plân ise gayet büyük
malî külfetlerle geniş mikyasta personel çalıştı-
rılmasını istilzam eden bu plânın memleketin
halihazır iktisadi durumu dolayısıyla öteden
beri tatbikına geçilememiştir.

Sağlık merkezleri ve diğer sağlık tesislerine
gelince:

Yurtta muhtelif illerde halen 29 sağlık mer-
kezinden 26 sı faaliyettedir. Geri kalan üçünün
malzemesi yerlerine gönderilmiş ve açılmak üze-
redir. 1951 yılı Bütçesinde daha (7) sağlık
merkezi idame masrafı olup bunların binaları
inşa halinde bulunduğundan bitince faaliyete
geçirilecek ve yıl sonunda bu merkezlerin sa-
yısı (36) yı bulacaktır. Ancak bu vesile ile de
bir defa daha arz edeyim ki, Bakanlığım verem
savaşında dispanserleri bu mücadelenin nasıl
belkemiği telâkki ediyorsa koruyucu tababet
işinde de sağlık merkezlerini aynı derecede
ehemmiyetle görmektedir. Gayemiz merhale,

merhale her kırk köye bir sağlık merkezi kur-
maktır. Takdir buyrulur ki, bu bakımdan daha
birçok sağlık merkezine ihtiyacımız vardır.

Sağlık sigortasına gelince:

Bu meselenin tahakkuk ve tatbiki kolay iş-
lerden olmadığını huzurunuzda açıklamaya ken-
dimi mecbur addediyorum. Zira bir sağlık si-
gortasının plânının hazırlanması için bâzı ipti-
dai ve esaslı malûmatın elde edilmesi lâzımdır ki
(meselâ halkın kazanç seviyesi, hastalık ve ölüm
nispetleri ve saire) biz bu malûmatı toplamak-
la meşgulüz. Aynı zamanda Dünya Sağlık
Teşkilâtına müracaatla bu hususta salâhiyet
sahibi bir mütehasısın da memleketimize gön-
derilmesi rica edilmiştir. Şu hale göre Bakan-
lığımız bu cihetten de esaslı bir şekilde çalışma-
ya başlamış bulunmaktadır.

ABDÜRRAHMAN BOYACIGİLLER (Zon-
guldak) — Muhterem arkadaşlar, huzuruza
getirdiğim soru, çok dağınık bir şekilde çeşitli
Bakanlıklar ve Umum Müdürlükler tarafından
idare edilen sağlık tesislerinin bir elde toplan-
ması ve bir elden idare edilmesi gayesini istih-
daf etmektedir. Bilfarz; Karabük Demir ve Çe-
lik Müessesesinin bir sağlık merkezi vardır, fab-
rika tarafından idare edilir, masraflarını orası
verir, doktorlarını Sağlık Bakanlığı tâyin eder.
Bunun gibi birçok İktisadi Devlet Teşekkülleri,
Devlet Demiryolları ve Denizyollarında aynı şe-
kilde bir çalışma vardır ve nihayet bütün bun-
lar Devlet bütçesine dayanır. Şahsi kanaatimi-
ze ve mahallerinde yaptığımız etüdlere göre bü-
tün bu tesisleri Sağlık Bakanlığı bünyesinde bir-
leştirmek mümkündür. Bütün Bakanlıklar ara-
sında yapılacak bir çalışma ile, bir koordinas-
yonla bunu tanzim etmek imkânı vardır arka-
daşlar.

Sağlık Bakanlığı tarafından idare edilen bir-
çok hastanelerin yatağında üç hasta yatmakta-
dır. Askeri hastanelerde, bâzı İktisadi Devlet
Teşekkülleri hastanelerinde 500 yataklı olan as-
keri hastanede 100 hasta olmadığı halde 400 ya-
tağının münhal olduğunu görmüşümdür. Aske-
ri hastanelerle İktisadi Devlet Teşekkülleri has-
tanelerinde aynı vaziyet vardır. Bir Devlet ta-
savvur edin ki bir Devlet hastanesinde bir ya-
takta üç hasta yattığı halde aynı Devletin bün-
yesine dâhil olan bir diğer sağlık tesisinde boş
yatak olur. Bu iş benim branşım dâhilinde de-
gildi. Ben isterdim ki, doktor arkadaşlarım bu

işi getirsinler. Onlar getirmeyince ben getirdim. Konuşma salâhiyeti kendilerindedir. Bu iş bir Bakanlığın işi değil, bütün Bakanlıkların işidir. Rica ediyorum Bakanlıktan, kendi aralarında konuşsunlar bu işi halletsinler. Devlet Bütçesinden çıkan ve bütün vatandaşlara şâmil olan sağlık tesislerinden bütün vatandaşların istifadesini sağlayacak bir çalışma sistemi kursunlar.

Sualimin diğer bir kısmı sağlık işlerimizin programlaştırılmasıdır.

Muhterem arkadaşlar, bilirsiniz ki bizim memleketimizde plânlı ve programlı çalışma yok değildir. Fakat Devlet bünyesi içinde plânlı ve programlı çalışmayı kendimize düstur ittihaz etmemişizdir. 5 senelik plânlar yapılmış, programlar tanzim edilmiş, fakat takip edilmemiştir.

Nüfusumuz günden güne çoğalmaktadır, 21 milyona çıktık. Her sene, başka milletlere nazaran oldukça iyi bir artış vaziyetimiz vardır. Sayın Bakanın başka bir münasebetle ifade buydukları gibi, her sene yalnız veremden 40 bin kişi kaybetmekteyiz. Buna diğer hastalıklar ve sebeplerden ölenleri de ilâve edersek her sene 500 bin kişilik millî varlığımızı sağlık tesislerimizle noksanlığından, yani vatandaş sağlığını koruyacak şekilde çalışmamamızdan dolayı kaybetmekteyiz, tüketmekteyiz. Pakistan'ın altı yıllık bir sağlık plânı vardır. Bilirsiniz Pakistan yeni kurulmuş bir devlettir. Bütün köylerine birer ebe verebilmek için 6 yıllık bir plân kabul etmiştir. Diğer ziraat, sanat ve sair plân ve programlarından bahsetmiyorum. Bu altı yıllık plân yalnız bütün köylerine birer ebe verebilmek için hazırlanmıştır.

Bizde de ölümler daha çok köylerimizdedir. Memleketimizde ölümlerin en kesif olduğu mahaller köylerimizdir arkadaşlar.

Köylerimizde ebe yok, sıhhat memuru yoktur. Doktoru zaten köye gönderecek durumda değiliz. Fakat ne olursa olsun, biz istikbali bugünden düşünmeye ve millî servetin bir parçası olan vatandaşlarımızı ölümden kurtarmaya mecburuz. Bu da nihayet istikbale mâtufl bir plânla olabilir.

Bugüne kadar Sağlık Bakanlığının ve diğer Bakanlıkların huzuruna bir sağlık plânı getirdiklerini görmedik. «Halk Partisi zamanında Sağlık Bakanı Bahçet Uz tarafından bir millî sağlık plânı hazırlanmış, düşünülmüş, ancak

kabiliyeti tatbikiyesi olmadığı için tatbik edilemedi» denilmektedir. Kanatınca açılmış ve açılacak olan sağlık merkezleri, bu sağlık plânına dâhil olan işlerdendir ve plân nereden gelirse gelsin iyi bir şekilde tanzim edilmiş olursa iyi neticeler alırız.

Arkadaşlar, seçim çevremize gidip dolaştık. Bizden istedikleri ebe olmuştur. Sağlık memuru ve doktor olmuştur. Arkadaşlarımız şahittir ki, biz cevap vermek mecburiyetindeyiz. Ne cevap verelim? Nihayet bütçe imkânazlıklarıyla bağliyoruz.

Benim plân ve programdan maksadım şudur : Köylerimizin ve kasabalarımızın sayısı bellidir. Gelecek yılki bütçelerde muayyen ölçüde ebe, sağlık memuru ve doktor gönderilmek üzere bu işleri tanzim edebiliriz. Nüfusumuz ve ihtiyaçlarımız çoğaldıkça buna mütenazir olarak elimizdeki plân tatbik edilir. Her yılki bütçelerimize plânın tatbik edilecek kısmı için ödenek konur. Böyle yaptığımız takdirde her yıl 500 bin vatandaş kurtarılabilir ve hattâ bir sağlık vergisi de ihdas edilebilir. Vatandaşlar böyle bir vergiyi vermekten çekinmezler. Bilirsiniz, Çalışma Bakanlığı yakında, bir kanun tasarı getirecektir. İşçilere haftalık ücretli izin vereceğiz. Bunun Devlete tahmil edeceği yük 32 milyondan aşağı değildir. Diğer müesseseleri de dâhil ettiğimiz zaman bu miktar 100 milyona varacaktır. Vatandaşlarımızın sağlığını korumak için böyle külfete katlanmak mecburiyetindeyiz. Nüfus miktarımıza göre bu 500 bin rakamı küçümseenecek bir rakam değildir.

Sualimin diğer kısmında sağlık sigortasından bahsetmişim. Birçok medeni memleketlerde İngiltere ve Almanya'da sağlık sigortası tatbik edilmektedir. Sayın Bakanın da belirttiği üzere bu sigorta sistemini tatbik etmek kolay bir iş değildir. Bilhassa çalışma sahasında biz birçok sosyal sigortaları kabul ve yürürlüğe koymuş bulunuyoruz. Bunlar iyi neticeler de vermektedir. Vatandaşların sağlığını korumak için sağlık sigortasının bizim memleketimizde kısmi olarak tatbik edilmesine de imkân vardır. Yalnız üzerinde ciddiyetle çalışmak, bunu iyi bir şekilde etüd edip iyice hazırladıktan sonra buraya gelmek lâzımdır. Bu, kolay bir iş değildir. İngiltere'de dahi birçok şikâyetler olmaktadır. İsviçre sağlık sigortasını kabul etmemiştir; ferdî hürriyetle tearuz teşkil ettiği için.

Her cemiyetin kendine göre bir görüşü ve kaidesi vardır. Onlar da ferdi hürriyet noktasından bunu kabul etmemişlerdir. Bizim de kendimize göre bir telâkımız bulunacağı tabiidir. Memleketimizin iki Tıbbiyesinden senede yüzlerce mezun almaktayız. Doktor arkadaşlarımız darılmasınlar, vizite ücretleri pahalıdır. Bilhassa mütehassıs olanlarınkı ödenemeyecek kadar yüksektir. Bilhassa memleketin mütehassıs doktoru olmıyan bölgelerinden Ankara ve İstanbul gibi mütehassısı bol olan şehirlerine diğer vilâyetlerden hastalar akın etmektedirler. Yalnız vizite olsa iyi onların buralara gelmek için harcadıkları yol masrafı, barınma masrafları da hesap ve mütalâa edilirse vizite onun yanında çok az kalır. Fakat vatandaşın sağlığını kazanmak için ödediği para çoktur. Eğer sağlık sigortası yapılırsa birçok arkadaşlarımız da iş bulacaklar ve memleketimizin sağlık dâvası da kısmen olsun yerine gelmiş olacaktır.

Bunun yanında sağlık durumumuzu halletmek için özel teşebbüs ve sermayenin hastaneler ve sağlık tesisleri kurma yoluna gitmesi lâzımdır. Muhterem Sağlık Bakanından bu mevzuda malûmat istemedim. Fakat bunun da mevzuatımızda yapacağımız tadilat ve yeni hükümler ilâvesi suretiyle yapılması yolunu aramak mecburiyetindeyiz. Memleketimizde hususi sıhhi müesseseler çoğaldığı zaman memleketimizin sağlık durumu kısmen halledilmiş olacaktır.

Muhterem arkadaşlar, sözlerimi burada bitiyor. Esasen bizim sorularla istihdaf ettiğimiz gaye, memleketin ihtiyaçlarını olduğu gibi ortaya koymak, hal yolunu göstermek ve temenilerde bulunmaktır. Bunların tahakkukunu görmek bizim de emelimizdir. Bunları tahakkuk ettirecek olan bakanlıktan bütün memleket, bütün millet vazife beklemektedir. Eğer biz bu yolda bir muvaffakiyetli neticeye varırsak, milletvekili olarak biz vazifemizi, bakanlıklar da kendilerine yüklenmiş olan vazifeleri yapmış olurlar.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI EKREM HAYRİ ÜSTÜNDAĞ (İzmir) — Sayın arkadaşımız Abdürrahman Boyacığiller bütün hastanelerin tevhide ve bir elden idaresi hakkında Sağlık Bakanlığının noktaî nazarını sormuştu. Bizim kendilerinden evvel teşebbüse geçtiğimiz malûm bir meseledir. Biz bütün bakanlıklara ayrı ayrı yazdık, elinizde kaç tane

sağlık müessesesi vardır, tahsisatları neden ibaret bildirin, dedik. Bunlardan alacağımız cevaplara göre lâzımgelen kararı alacağız. Kıymetli arkadaşımız bu suallerini sormadan evvel Sağlık Bakanlığı teşebbüse geçmiş bulunuyordu.

Arkadaşımız tamamen haklıdır. Birçok hastaneler hakikaten boştur, birçok hastanelerde de bir yatakta iki kişi yatmaktadır. Hattâ ben daha ileri gideceğim, iki yatakta beş kişi yatmaktadır. Nitekim Ankara Nümune Hastanesi bunun acı bir misalini teşkil eder. Fakat bu sebepten dolayı hastane heyeti sıhhiyesini itham etmek aklımızdan geçmez. Çünkü gece yarısı manda arabasıyla köyünden gelen ve kan kusan bir veremliyi, yahut apandisiti patlamış bir hasta vatandaşımızı kapı önünde bırakmak viedansızlık olur. Onun için bir yatakta iki kişi, yahut iki yatakta beş kişi yatırmak ehveni şerdir, biz bunu bu şekilde tefsir ediyoruz. Fakat hakikaten bunu nazardan uzak tutmamak lâzımdır. Çünkü bâzı hastane vardır ki, bin yataklıdır, içinde 250 hasta yatar. Bu başka teşekküllere aittir, hepsinin heyeti sıhhiyesi tamdır, otuz tane doktoru vardır. Halbuki arzettiğim gibi, beri tarafta iki yatakta beş hasta yatmaktadır.

Arkadaşlarımız, hakikaten bunları bir idare altına almak ve kadrolarını ona göre tevzin etmek çok faydalı olacaktır. Ancak bunu tetkik etmeden yapmak tabii doğru değildir. Bir kere hangi vekâletlerin ne kadar sağlık müesseseleri vardır. Bunları tesbit edip sarfettikleri parayı anlamak ve kadrolarını da tesbit etmek, ondan sonra harekete geçmek lâzımdır. Biz de bu işin üzerindeyiz. Sonra sayın arkadaşım, Sağlık Bakanlığının programı olmadığından bahsettikler. Halbuki biz birçok vesilelerle, gerek bütçe müzakereleri esnasında, gerek Mecliste bâzı sual takrirleri münasebetiyle ve gerekse basına beyanat yapmak suretiyle Sağlık Bakanlığının bir programı olduğundan mütaaddit defalar bahsettik, bunu ilân ettik. Kendilerinin belki itilâma varmamıştır. Bundan dolayı sayın arkadaşım bizi mazur görsünler. İstikbale mâtuf bir programımız vardır. Memleketimizde bir kere tababeti ikiye ayırmak mecburiyetindeyiz :

1. Koruyucu tababet,
2. Tedavi edici tababet.

Bu iki tababeti birbirinden sureti katiyede tefrik etmek imkân dâhilinde değildir. Çünkü köylerde koruyucu tababete mâtuf olan sağlık

merkezleri kureak olursak bu sağlık merkezlerinde köyde hastalanan, apandisit olan, doğuramıyan bir kadını tedavi etmek mecburiyetindeyiz. Hastanelerimiz kâfi derecede teessüs edinceye kadar, sağlık merkezlerimiz aynı zamanda hem koruyucu, hem de tedavi edici tababet vazifesini görmek mecburiyetindedir. Başka türlü yapmaya imkân yoktur. Bir de sosyal hastalıklar vardır. Biz en büyük vefiyatı billhassa bunlardan vermekteyiz. Hakikaten senede 40 bin kişi veremden ölüyor. Diğer hastalıklardan 0 - 1 yaşmda ölen çocukları da buna katacak olursak senede 400 - 500 bin kişi zayıat vermekteyiz. Bu, muazzam bir zayıattır, memleket ve millet için büyük bir felkettir. Fakat biz eğer buna karşı şimdiden lâzımgelen tedbirleri almıyacak ve vefiyatı azaltmıyacak olursak, ileride müstakbel nesil bizi lnetle anacaktır. Bu, ehemmiyetli bir dvadır. Buna karşı bir an evvel harekete geçmek lâzımdır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bunun için lâzım gelen tertibatı almış, bütçesini hazırlamış, fakat malı imknsızlıklar yüzünden bütçeden çıkarılmış, Sağlık Bakanlığı da mefl bir hale gelmiştir. Onun için Bakanlığı, programı yoktur diye tenkid etmek doğru değildir.

Verem mücadelesi hakkında programımız mükemmeldir. Yakında bu hususta bir kanun tasarısı huzuruza arz edilecektir.

Trahom meselesi çok mühimdir. Bizim tesbit ettiğimiz noksan bir istatistiğe göre trahomlu adedi 300 bindir. Halbuki teşkiltımızın nüfuz edemediği birçok köyler vardır. Bunlarda bir taharriyat yapılırsa trahomlu sayısı bir milyonu geçer. Kaldı ki Cenup ve şark vilyetlerimizin nüfusu zaten ,  buçuk milyon kadardır. Demek ki bunların üçte biri trahomludur. Bunlar tdavi edilmezse kr olacaktır. Bir milyon kr nüfus bu memleketin sırtına yk olacaktır. Bunlar nasıl idare edilecektir? Lzımgelen tahsisatı vermezsek ve teşkilât yapmazsak şimdi söylediğimiz tahsisatın yirmi mislini, elli mislini hatt yüz mislini ilerde vermeye mecbur kalacağız. Sağlık Bakanlığı, programında bunu nazarı dikkate almış ve teşkilâtını yapmış ve köylere tedavi çadırları göndermeyi dşnmştir. Fakat sonunda bütçe imknsızlığı karşısında kollarını bağlıyarak uzaktan seyirci kalmıştır.

Sonra frengi meselesi çok mühimdir. Bahusus bu devirde frengi tedavisi penisilin ve saire

ile gayet kısa bir zamanda yapılmaktadır. Fakat frengiliyi bulmak lâzımdır. Bunun için de köylere gitmek, köylerde kan muayeneleri yapmak icabeder. Bu da teşkilât ve personel meselesidir. Bu teşkiltı kurmak için bu seneki btemize yine frengi tahsisatı koyduk, arzettik, fakat imkân bulunamadı. Biz de kollarımızı bağladık uzaktan seyirci kaldık.

Ebe meselesi: Ebe meselesi çok mühimdir. Bizim iki ebe okulumuz var: Biri Konya'da, diğer de Balıkesir'dedir. Her sene bunlar yüzlerce ebe yetiştirmektedir. Köylerimizin ebeye ihtiyaı çoktur. Bugün elimizde 400 ebe mevcut olduğu halde bunları bir yere tâyin edemiyoruz. Bizim hizmeti mecburiyemiz var, bize yer gösterin gidip çalışalım, diye feryat ediyorlar. Köyler de ayrıca müracaat ediyor, ebe gönderin analar ölüyor, diyorlar. Halbuki bizim ebe kadromuz yoktur. Böylece 400 ebe de açıkta beklemektedir. Bir taraftan da mektepler mütemadiyen ebe yetiştirmektedir. Kadro verilmezse Sağlık Bakanlığı ne yapsın?

Sağlık müesseseleri kurmak hususunda arka daşının tamamen hakkı vardır. Personel olmadan hiçbir şey yapmak mümkün değildir. Ehliyetli personel yetiştirmek lâzımdır. Bunun için de ayrıca hemşire okulları, ebe okulları açmak, sağlık memurları, ijen elemanları ve saire yetiştirmek lâzımdır. Bu hususta bir kanun tasarısı hazırladık, huzuruza arz ediyoruz. Tasvip buyurulduğu takdirde bu teşkiltı idame etmek hsil olacaktır.

Sigorta meselesine gelince; hakikaten bu sigorta işi de çok mühimdir. Bir sigorta müessesesi kurmadan evvelve kurulduktan sonra bu sigortaya müracat edecek olan vatandaşların tedavisi için o ihtiyaı karşılayacak teşkilâtın vücut bulması lâzımdır. Meselâ hastalık sigortasını kurduğumuz zaman her taraftan yüzlerce, binlerce vatandaş, ben sigortaya şu kadar para verdim, binaenaleyh benim tedavimi yaptırınız, diyecektir. Hastane ve diğer lüzumlu müesseseler kurulmazsa bunların tedavisi nasıl yapılacaktır? Bugün bu yüzden alışma Bakanlığı çok müşkül mevkidedir. Işiler bundan mştekidirler. Çünkü teşkiltı yapmadan, hastane ve müesseseleri kurmadan personelleri yetiştirmeden ve levazımı tamamlamadan derhal Işçi Sigortaları tatbika başlanmıştır. Bir günde 15 bin işçi birden hastanelere müracaat edince alışma

Bakanlığı, kolları bağlı âciz ve mütehayyir bir vaziyette kalmıştır. Bu mesele hakikaten çok mühimdir, bunun hakkında tetkikat yapıyoruz ve bunun küçük bir nümunesini küçük bir sahada tecrübe mahiyetinde tatbik etmek üzereyiz. Meselâ Eskişehir mıntakasını ele aldık, orada 8 - 10 hastane var. Vilâyet küçüktür, dört kazası vardır. Eskişehir hastaneleri vilâyetin müracaat edecek hastalarını tamamen karşıyabilecek bir durumdadır. Geçen gün Eskişehir Valisi ile temas ettim, halkla temas etmesini ve bu hastalık sigortasına halkın temayül gösterip göstermiyeceğini tetkik etmesini rica ettim. Tetkikat yaptı ve halkla temas etti. Hakikaten bugün bir köylü, hastasını tedavi ettirmek için şehire, kasabaya geldiği zaman cebine en aşağı 200 lira koymak mecburiyetindedir. Halbuki senede 20 - 25 liraya hastalık sigortasına girerse onun bütün ihtiyaçları, röntgen ihtiyacı, tahlil ihtiyacı, bakım ihtiyaçları temin edilebilir. Köylü bundan daha çok memnun olur. Bunu tatbik sahasına koyabilmek için teerübeye geçilmesi lâzamdır. Küçük bir vilayette ihtiyari olarak yapmak suretiyle bu işe başlanabilir. arkadaşım buyurdular ki, bir program yoktur. Biz programımıza bu sene Bilecik vilâyetinden tatbika başlıyoruz. Bu iş için, arzettiğim gibi, birçok tahsisata ihtiyaç vardır. Bilecik Vilâyetinin üç kazası vardır. Buraya modern teşkilâtli sıhhiyeyi haiz bir tesisi teerübe mahiyetinde kuracağız, icabederse bütün memlekete teşmil edeceğiz. Zannediyorum ki, arkadaşım tatmin edilmiştir. Mâruzatım bundan ibarettir. (Alkışlar)

6. — *Mardin Milletvekili Mehmet Kâmil Boran'ın, Atatürk'ün mânevi varlığına ve maddi hâteralarına vâkı tecevüzler hakkında Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/246)*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum:

T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına

1. Atatürk'ün ölümünden 14 Mayıs 1950 tarihine kadar gerek mânevi varlığına, gerekse resim, heykel ve büstlerine karşı ne gibi tecevüzlerde bulunulmuş ve bunlardan ne kadarı adalete intikal etmiş ve ne neticeye bağlanmıştır?

Bu fiiller işlenirken ne gibi maksat ve gayeler güdüldüğü tesbit olunmuştur?

2. 14 Mayıs 1950 tarihinden 1 Nisan 1951 tarihine kadar durum ne merkezdedir?

3. Son zamanlarda bu kabîl fiillerde bir artma olmuşa bu artmanın nispeti ve sebebi nedir?

Bu hususların sözlü olarak Başbakan tarafından cevaplandırılmasını rica ederim.

Mardin Milletvekili
Kâmil Boran

BAŞKAN — Başbakan ve Yardımcısı bulunmadığı için soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

7. — *Zonguldak Milletvekili Rifat Sivişoğlu'nun, Posta Telgraf ve Telefon Genel Müdürlüğü tarafından açılmış meslek okulu varsa sayısına, kuruluş tarihine, nerelerde ve kaç talebesi olduğuna, yıllık sarfiyatı ile senede kaç mezun verdiğine ve bu okul haricinde meslekten yetişerek askerliğini bitirmiş açta sıra bekleyen memurların miktarına dair Ulaştırma Bakanlığından sözlü sorusu (6/251)*

BAŞKAN — Rifat Bey burada mı efendim? (Yok sesleri).

Soru sahibi bulunmadığından gelecek Birleşime bırakılmıştır.

8. — *Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak'ın, İşçi Sendikaları Kanununa, asgari ücret işinin hali ile Ücretli Hafta Tatili Kanununun bir an evvel çıkarılmasına, işçilerin terfi, terfih, ikramiye, prim gibi hak ve menfaatlerinin düzenlenmesine dair Çalışma Bakanlığından sözlü sorusu (6/252)*

BAŞKAN — Cemal Kıpçak burada mı? (Yok sesleri).

Bu soru da sahibi bulunmadığından, gelecek Birleşime kalmıştır.

9. — *Çoruh Milletvekili Ali Rıza Sağlar'ın, Nazilli Basma Fabrikası kâmur ihtiyacının Garp linyitlerinden temin edilmesi suretiyle vâkı zararın mahiyetine ve buna sebep olanlarla durumun düzeltilmesi hakkında ne düşünüldüğüne dair sorusuna İşletmeler Baamı Hakkı Gedik'in sözlü cevabı (6/253)*

B. M. M. Yüksek Başkanlığına

Sünerbankın Nazilli Basma Fabrikası basmanın vatandaşın ucuza maledilmesi esasına dayandırılarak kurulmuştu. Bu faktörlerin başında;

kasabaya 6 - 7 kilometre gibi çok yakın mesafedeki Hasköy ve Gereniz köylerindeki yüksek kalorili maden kömürü ile fabrikanın pamuk yetiştiren mntakada bulunduğu gelmektedir.

Böyle olduğu halde uzun yıllardan beri fabrikanın kömür ihtiyacı 350 kilometre uzaklıktaki Garp linyitlerinden tedarik edilmektedir. Bunun doğurduğu neticeolarak: Basmanın maliyetine akseden pahalılık yüzünden vatandaşın kesesine yıllardır reva görülen büyük zararlardan başka, yüzlerce kilometrelik ray üzerinde gidip gelen pek çok vagon ve lokomotifin lüzumsuz yıpranmasına ve dolayısıyla; memleketin çeşitli ekonomik ve münakale ihtiyaçlarının kösteklenmesine ve körlenmesine sebep olmuştur.

Bütün bu mühim zarfların mahiyeti ile buna sebep olanlar hakkında Hükümetimiz ne düşünmektedir ve bugün bu durumu düzeltecek ne gibi tedbirlere başvurulmuştur. İşletmeler Bakanlığınca sözlü olarak cevaplandırılmasını saygı ile rica ederim.

9. IV. 1951

Çoruh Milletvekili
Ali Rıza Sağlar

İŞLETMELER BAKANI HAKKI GEDİK
(Kütahya) — Sayın arkadaşlar; Çoruh Milletvekili Ali Rıza Sağlar arkadaşımızın Gereniz ve Hasköy linyit madenine ait İşletmeler Bakanlığından olan sözlü sorusuna cevabımı arzedeceğim:

Sayın arkadaşlar; bu mevzua Sümerbank Komisyonunda Nazilli Basma Fabrikası muamelesi tetkik edilirken vâkıf olmuş ve Bakanlığa geldikten sonra diğer meseleler arasında bunu da ele almış bulunuyordum.

Hâdiseyi huzurunuzda kısaca açıklamak fırsatını vermiş olan sayın Ali Rıza Sağlar'a teşekkür ederim.

Arkadaşlar; Sümerbankın 1937 yılında faaliyete geçirilen Nazilli Basma Fabrikası için fabrikaya takriben sekiz kilometre mesafede bulunan Gereniz ve Hasköy linyit madenlerinden muharrik kuvvet olarak istifade edilmesi düşünülmüş ve bu husus göz önünde tutularak mezkûr madenin imtiyazı Sümerbank adına istihsal edilmiştir.

Sümerbank, Gereniz linyit madenini bir müddet işlettikten sonra bu mevzuun kendi ih-

tisas ve işgal sahası dışında bulunduğu müta-lâasıyle istihsalı terketmiş ve işletme işini Etibank'a veya bir mütaahhide devretmek istemiş, fakat maalesef o tarihten bugüne kadar bu hususu da tahakkuk ettirememiştir.

Bir hayli muameleler, muhabereleler ve nihayet müspet bir karara varamamaktan mütevellit bocalamalar, tereddütler, Bakanlıklarla, Etibank ve Sümerbank arasında karşılıklı yazışmalar, mevzuun arzettiği ihtiyaç ve zarureti giderememiştir.

1945 yılında mütaahhitle müessese arasında mezkûr kömürün işletilmesine ait teati edilen mektupların muhteviyatı ve şartları etrafında tahaddüs eden ihtilâflar da, o günden bugüne kadar devam etmiş ve bir neticeye vurdurulamamış bulunmaktadır. Mütaahhit mahkemeye müracaat ederek tazminat talebinde bulunmuştur.

Hulâsa olarak sayın arkadaşımıza arzetmek isterim ki; Nazilli Basma Fabrikasının kömür ihtiyacı; fabrikaya 8 kilometre gibi yakın bir mesafede olan ve evsaf itibariyle de müsait bulunan Gereniz - Hasköy linyit madenlerinden mevcut imkânlar dâhilinde, kısmen veya tamamen temin etmek lüzumuna her bakımdan kani olmuş bulunuyorum. Mevut ihtilâfın bir an evvel bertaraf edilmesi ve işletilmeye geçilmesi imkânları üzerinde ehemmiyetle durmaktayım. Mâruzatım bundan ibarettir.

ALİ RIZA SAĞLAR (Çoruh) — Muhterem arkadaşlarım, sayın İşletmeler Bakanımın açıklamalarına karşı kendilerine evvelâ hem teşekkür edeceğim, hem de huzurunuzda bu işin memlekete çok büyük zararlara maloldüğünü, şimdi arzedeceğim bu mevzu karşısında bugünkü iktidar olarak bu işi ele alıp bu derdin devasını bulma yoluna gidildiği için kendilerini tebrik etmekten büyük bir haz duyacağım.

Aziz arkadaşlarım, Nazilli Basma Fabrikası 1935 te kurulurken fabrikanın 7 - 8 kilometre yakınında bulunan ve en az 10 senelik cevheri ihtiva ettiği jeolojik raporlarla tesbit edilen ve kalorisi de bugünkü Değirmisaz ve Garp linyitleri kalorisinden çok fazla o'lan kömür kaynağı ile işletilmek suretiyle basmanın vatandaşına daha ucuz satılabilmesi tesbit edilmiş ve bu mü-lâhaza ile kurulmuştur. Hattâ fabrika kurulurken bahsettiğim 7 - 8 kilometre yakınındaki Gereniz ve Hasköy kömürlerinden yirmişer ton, 1935 te makineleri teslim edecek memlekete gön-

derilmiş ve basma fabrikasının kazanları da bu kömürün evsafına göre yapılmıştır.

Yine bu maksatla Nazilli'de Buldanoğlu ve İtalyan tebaalı Viçençio uhdesindeki maden imtiyazı satın alınmış ve bu imtiyaz Sümerbanka geçmiştir. Banka, Nazilli Fabrikası emrinde olarak 1937 senesinin dördüncü ayında ihzarata başlıyor, fakat her nedense işletmeye açmadan, 1938 de Sümerbank Maden Anonim Şirketi tarafından, sebebi hikmeti anlaşılmadan işletilmesinden sarfınazar ediliyor ve bu ocak kapatılıyor. Bu ocağın kömür mevcudu ve stoku hakkında bankanın yaptırmış olduğu jeolojik tetkiklerin en sonu 1947 - 1948 senesinde ve takriben 100 bin lira sarfedilerek M. T. A. tarafından yapılmıştır, buna nazaran kömür miktarının en az, istihbarına nazaran, on sene yeterliğinde olduğu tesbit edilmiştir.

1945 te mülga Sümerbank İplik Dokuma Fabrikaları müessesesinin teşebbüs ve banka idare meclisi kararıyla ocakların işletilmesi on sene müddetle ihaleye çıkarılmıştır. İhale tekemmül etmişken her nedense o zamanki İktisat Bakanı bilinmez sebeplerle emir vermiş, mukavelenin tatbik edilmesi maalesef durdurulmuştur. Bakanımızın üzerinde durarak bahsettikleri hâlâ neticelenmiyen mütaahhidin Bakanlık aleyhindeki dâvası bu safha üzerindedir. Fakat muhterem arkadaşlarım; senede ortalama 57 000 ton kömür sarfedilmektedir ve bunun maliyetlerini de işletmelerden aldığım şu rakamlar ifade etmektedir. Soma'dan, yani yedi kilometrelik mesafedeki arzettiğim kömür ocaklarından tam 345 kilometre uzaktan gelen bu kömürün 1945 teki maliyeti 15 lira 73 kuruştur. 1946 daki maliyeti 21 lira beş kuruştur. 1947 de 20 lira 11 kuruş, 1948 de 20,48 lira, 1949 da 15,60, 1950 de 15,82, 1951 de 18,90 liradır.

Nazilli'de istihsal edilecek kömür; bugünün ve 1951 yılının aynı fiyatını tutsa bile yine birçok cihetlerden 345 km. uzaktan gelen Garp linyitlerinden büyük rüçhan taşımaktadır. Esasen yine Sümerbanktan ve işletmeler muhitinden aldığım şu rakamla 7 Km. yakından getirilecek kömüre mukabil 345 Km. den getirilmesinden ötürü bir ton kömürün maliyetine konulan zam 604 kuruştur. Ayrıca aradaki farklar insanı çok üzecek kadar enteresandır.

Muhterem arkadaşlarım, Soma kömürünün; 345 Km. uzaktan gelen kömürün ortalama kalori-

risi 3167 iken, Nazilli'nin kendi Gereniz ve Hasköy kömürünün ortalama kalorisi 5260 kaloridir. Bu şekilde de senede Nazilli Basma Fabrikası bugün için 57 bin ton kömür sarfederken, Nazilli'nin 7 kilometre yakınında, Gereniz Köyünde istihsal edilecek kömürden kurulan fabrikanın senelik tasarrufu 22 717 ton olarak 32 bin küsur ton kömürle 57 bin tonun vazife ve kalorisi temin edilmiş bulunacaktır.

Bu bir sene için arzettiğim 22 717 tonluk tasarruf bu işletmenin işletilmesine başlanıldığı halde terkedilmesinden beri yani 1938 den bu yana on üç senede (301) bin tonu bulmaktadır! Bunun ortalama, beher tonu şu beş senelik arzettiğim rakamların ortalama fiyatıyla tutarı 13 seneden beri kıyasıya israf edilmiştir. Arzettiğim israf sebebiyle bu milletin sırtından çıkan para, 5 milyon 117 bin lira tutmaktadır!

Bu kadarla da kalmamaktadır. Burada durulacak başka bir nokta daha vardır muhterem arkadaşlarım. Uzun yıllar bu fabrika Garp linyitlerinin tozlarını yakmaya mecbur edilmiştir. Hem de nasıl bilir misiniz, Yaz aylarında Eskişehir Şeker Fabrikasına gönderecekleri şeker pancarını sevketmeyi daha ön plâna aldıkları ve Nazilli Fabrikasına vagon ayıramıyacaklarını bildirerek, toz linyit alacaksınız emriyle bunu yaptırmışlardır. Fabrika bunu emir kulu olarak kabul etmiş ve mecburi olarak 3 - 4 aylık stokunu Nazilli Fabrikasının yanına yığmıştır. Fabrikanın ayrı depo edecek bir yeri yoktur. Burada biriktirilen linyitler bütün tedbirlere rağmen % 30 miktarında maalesef yanmıştır ve yanmaktadır. Bu yanan % 30 nispetindeki linyitin millete zarar kaydı 200 bin lira tutmaktadır, muhterem arkadaşlar. Bu kadar mühim rakam tutan bu memleketin kömür cevherini, bilhassa kömür tozunu biriket hale getirmek suretiyle pekâlâ sarf ve istihlâki temin edilmiş olurdu. Bu enstelasyon halen basit ve ucuza temin edilebildiğine göre bu cevheri memlekette biriket halinde istihlâk ederek hiçbir zarar kaydetmemek pekâlâ mümkündü. Bunun üzerinde hiç durulmadı. Bundan dolayı çok teessür ve acı duymaktayım.

Şimdi yüksek heyetinize bu zararların bilânçosunu arz ediyorum. Soma'da 345 kilometreden Nazilli'ye kadar gelen kömür navlununda beher tona altışar liradan on üç senede ödenen miktar 5,5 milyon liradır. Nazilli basma

fabrikası açığında duran kömürün on üç küsür senelik zarar yekünü 2 650 000 liradır. Ayrıca Nazilli, Gereniz ve Hasköy kömürünün yüksek kalorisi hesap edilince kalori farkından elde edilen 301 000 tonun 17 liradan tutarı 5 117 000 liradır.

Sayın Bakanın tebarüz ettirdiği Nazilli fabrikasının Gereniz kömürüyle işletilmesi için teşebbüs aldıklarının memnurluğu içerisinde şunu da yine hüznüyle belirtmek yerinde olur ki: Bugün bu mütaahhitle hukuki mesele halledilip işe başlansa bile enaz Nazilli basma fabrikasının Gereniz'deki kömür cevherinden istifadesi, maalesef 1-1,5 sene sonra mümkün olabilecektir! Şu halde arzettiğim rakamlarla birlikte yine bir senelik daha kömür nakli masrafı olarak 342 000 lira, kalori farkından 386 000 lira, bir senede yine fabrikanın meydana yapıp kül olan kömürün miktarı 829 189 lirayı toplarsak bu memleketin bünyesinde, iktisadi endüstri sahasında dikkatsizlik, alâkasızlık yüzünden 13 senede kıyılan, kaydedilen, israf edilen paranın tutarı 14 195 189 lirayı bulur. Şimdi sayın Bakandan hürmetle soracağım, kendilerini tebrik ettiğim bugüne kadar; 13 yıl geçmiştir! Bu milletin malına karşı reva görülen bu alâkasızlığı ve millet malına kıyanları ve bunun müsebbiplerini adalet cihazı önünde görmeyecek miyiz? Görmek hakkımız değil midir? Bir vazife olarak sayın Hükümetimizin ele almasını isterim. (Alkışlar)

Rakamlarla belirttiğim bu azap verici işletmenin hikâyesinden başka da ayrıca 345 kilometrelik yoldan 13 seneden beri senede 57 000 ton kömürü nakledecek olan vagonun beheri ortalama 10 - 15 ton taşıdığına göre, bu miktar için 60 - 70 bin vagon mütemadiyen gidip gelmiştir ki onların amortismanı ayrıca millî zararlardan olduğu gibi, lokomotiflerde husule gelen tahribat da ayrı bir zarar teşkil eder.

İkinci Cihan Harbinin çok sıkı günlerinde bu hat üzerinde Millî Savunma ihtiyaçları, lüzumsuz yere kullanılan veya heder edilen bu çeşitli ve fuzuli emekler yüzünden memleket işleri aksamış olduktan başka memleketin o sahaya sevkedeceği mahsulâtın gönderilmesi ve o sahadan çıkacak birçok çeşitli mahsullerin sevkini felce uğratmıştır. Bu yüzden hinterlanda gönderilecek yaş meyva ve saire ile harice gönderilecek mallarımızın gönderilmesi frenlenmiş-

tir. Buna; Soma, Nazilli arasında İzmir'in bulunması ve İzmir fuarının senede bir, bir buçuk ay devam etmesi memlekette vatandaşların geniş bir şekilde seyrüsefer imkânını vermesi dolayısıyla ayrıca iç turizmi işgal etmek gibi büyük zararları vardır. Bunu da sözlerime ilâve etmek isterim.

Bu itibarla arzettiğim gibi büyük zararlara sebep olanların adalet cihazı önüne çıkarılmasını ve bunun hesabının da istenmesini sayın Hükümetten hürmetle istirham ederim. (Alkışlar)

10. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, Devlet matbaalarının tevhidini için alınmış bir karar olup olmadığına, varsa bundan istihsalı umulan Devlet menfaatinin neden ibaret bulunduğuna, hususi matbaaların durumlarıyla sahiplerinin ve işçilerinin hak ve menfaatlerini koruyucu tedbirlere ve cezaları matbaalarına dair Başbakanlıktan sözlü sorusu (6/254)

BAŞKAN — Başbakan ve soru sahibi bulunmadıkları için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

11. — Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, Karadeniz kıyıları halkının verimli sahalara iskân edilmesi, meyvacılık ve dokumacılık işleriyle geçimlerinin sağlanması hakkında Tarım, Ekonomi ve Ticaret Bakanlıklarından sözlü sorusu (6/255)

BAŞKAN — Soru sahibi ve bakanlar bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

12. — Seyhan Milletvekili Remzi Oğuz Arık'ın, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin İslâm sanatları tarihi kürsüsüne alınacak asistan için 1950 ve 1951 yıllarında açılan imtihanda iki defa başarı gösteren namzedin tâyin edilmemesi sebebine ve adı geçen fakültede Batı dillerine vâkıf olmıyan profesörlere dair sorusuna, Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin sözlü cevabı (6/256)

BAŞKAN — Soruyu okuyoruz:

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Sözlü olarak aşağıdaki sorularına Millî Eğitim Bakanının cevap vermesini rica ederim:

1. Ankara Üniversitesinin İlahiyat Fakültesinin İslâm Sanatları Tarihi kürsüsüne alına-

caak asistan için, 1950 yılında iki kere imtihan açılmış, namzet başarı gösterdiği halde dekanlık kanunsuz olarak işlemleri durdurmuş, 1951 de aynı kürsü için açılan asistanlık imtihanında aynı namzet çok üstün başarı gösterdiği halde dekanlık yine kanunsuzca bu işi çıkmaz yollara sevk etmiştir.

İlim mensubunun ve vatandaşın bir ilim kurulu tarafından uğradığı bu haksızlık karşısında üniversite ailesinin başkanı olan Millî Eğitim Bakanımız ne düşünüyor, ne yapmak istiyorlar?

2. Bugün bir üniversite öğrencisinin bile Batı ecnebi dillerini bilmesi istenmektedir; bilmiyenler türlü âkibetlere uğramaktadır. Bu durum yanında İlahiyat Fakültemizde Batı dillerinden bir kelime bile bilmiyenlerin profesör olarak varlığından üniversite ailesinin başkanı olan Millî Eğitim Bakanımız haberli midir?

Seyhan Milletvekili
Remzi Oğuz Arık

BAŞKAN — Söz Millî Eğitim Bakanınıdır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFİK İLERİ

(Samsun) — Bu meseleyi tetkik ettirdim, aldığım malûmata göre vaziyeti arz ediyorum:

1. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 1949 - 1950 ders yılında öğretime başlamıştır.

Bu fakültenin İslâm Sanatları Tarihi kürsüsüne bir asistan alınmak için ilk defa 17 Aralık 1949 tarihinde bir imtihan açılmış, bu imtihana dört kişi iştirak etmiş, biri imtihanı kazanmış, fakat kürsü profesörü tarafından Yönetim Kuruluna bir teklif yapılmadığından tâyin edilmiştir.

Bu kürsü asistanlığı için 28 Nisan 1950 tarihinde ikinci imtihan açılmış, imtihana giren iki isteklinin imtihan kâğıtları imtihana nezaret eden kürsü profesörü tarafından bir zarfa konulmuş, zarf kapatıldıktan, kapanan yer üzeri imzalandıktan sonra dekanlığa verilmiştir. İmtihan jürisine dâhil bulunan kürsü profesörü görevinden ayrıldığı için Fakülte Dekanı bu imtihan kâğıtlarını asıl kürsü profesörü olmadan diğer jüri üyelerinin tetkik etmesini uygun görmemiş, zarfın üzerine «Profesörü tâyin edildiği takdirde tetkik olunmak üzere şimdilik tehir edilmesi uygun görüldü» notunu koyarak saklatmıştır.

İslâm Sanatları Tarihi kürsüsüne profesör tâyin edildikten sonra imtihan kâğıtları jüri ta-

rafından 7 Aralık 1950 tarihinde tetkik edilmiş, imtihana girenlerin yeter derecede başarısı görülmediğinden yeniden, üçüncü defa olarak, imtihan açılmasına karar verilmiştir.

Üçüncü imtihan 20 Ocak 1951 tarihinde yapılmış, imtihana dört kişi girmiş, birinci ve ikinci imtihanları kazanmamış bulunan Etnoğrafya Müzesi asistanlarından Halûk Karamağralı iyi derece ile kazanmıştır. Kürsü profesörü tarafından Üniversiteler Kanununun 38 nci, Ankara Üniversitesi Asistanlık Yönetmeliğinin 8 nci maddeleri uyarınca bu adayın tâyini hakkında Fakülte Yönetim Kuruluna teklif yapılmış, fakat bu teklifin onanması için kurulda gerekli çokluk elde edilememiş, keyfiyet dekanlıkça rektörlüğe yazılmış, Üniversite Yönetim Kurulu bu hususta bir karar almaya kendisini yetkili görmemiştir.

Kürsü profesörü tarafından Fakülte Yönetim Kuruluna yapılan teklif onanmadıktan sonra isteklinin asistan adaylığına tâyini için rektörlüğe yazı yazılmasına kanuni imkân yoktur.

Şu noktaya geldikten sonra bir ciheti kısaca arz edeyim:

Bu bahse mevzu olan asistan şahsen bana müracaat etti, ilgililerle görüşüm, yönetim kurulunun iki üyesi asistanın kabulü için lehte, iki üyesi de aleyhte rey vermişlerdir. Aleyhte rey vermek için ileri sürülen sebep gayrivarittir. Şahsen alâkalandım, bu dakika aleyhte rey veren arkadaş istifa etmiş bulunmaktadır. Tahmin ediyorum ki, yeni dekan gelince, diğer aleyhte rey veren arkadaş da, varit olmyan bu sebepten yeni reyini daha müspet kullanacaktır. Ve bu arkadaşın asistan olması kuvvetlenmiş olacaktır, bu ciheti de ayrıca arz ederim.

AHMET GÜRKAN (Tokad) — Bravo.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFİK İLERİ
(Devamla) — İkinci suale geçiyorum.

Üniversite Kanunu mucibince üniversite öğretim üyelerinin bir Garp diline âşina olması gerektir. Profesörler için bu bir zarurettir. bahsetmek istedikleri böyle yabancı bir dili, Garp dilini bilmiyen fakat Arapça ve Farsça bilen bir profesör İlahiyat Fakültesinde mevcuttur. Fakat bu profesör, Üniversiteler Kanunundan ve üniversite muhtariyetinden evvel, İstanbul Üniversitesinde profesör olması dolayısıyla otomatikman o fakülteye geçmiş bulunmaktadır.

Keyfiyeti böylece arz etmiş bulunuyorum.

BAŞKAN — Remzi Oğuz Arık (Seyhan).

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Muhterem arkadaşlar; önünüze getirdiğim bu mesele halen belki de bütün bir üniversite meselesinin bir parçasıdır. Bu mesele üzerinde yüksek heyetiniz malûmat aldıktan sonra, üniversite dediğimiz ve bu büyük memleketin her şeyden evvel kendisini istiklâl derecesinde bir muhtariyetle teçhiz ettiği müessesenin üzerine eğilmenin ne kadar lüzumlu olduğunu bir kerre daha anlıyacağız. Bu kürsüden bir müddet evvel bir hukuk fakültesi talebesinin hakkını müdafaa etmek mecburiyetinde kaldığım zaman vicdanına, dostluğuna güvendiğim bir arkadaşım bana çok kötü kelimelerle muarıza yapmıştı. Yüksek heyetinizin vicdanı bugün benim müdafaaımı kabul etmiş, ve bu suretle 1300 Türk gencinin istikbalini de kurtardı.

Şimdi size arzedeceğim hâdise o derece tipiktir ki, bugün belki de içinde tereddüt kalan dostlarımız, muhterem arkadaşlarımız kendilerinin eline, dediğimiz gibi, istiklâl derecesinde muhtariyet verdiğimiz bu büyük müessesenin ne olduğunu bir kere daha anlıyacaktırlar. O vaziyet şudur kısaca:

İlâhiyat Fakültesi gibi bu memleketin [Büyük bir ümitle, bizden evvelki rejimdeki arkadaşlarımız tarafından büyük bir ümitle üzerinde titrenerek işlenmiş olan] bir müessesesi vardır. Bu müessese şu anda bütün Türkiye'yi işgal etmekte olan bir dâvanın belki de faslı müştereki olacaktır. Bu dâva doğrudan doğruya, görüyorsunuz, bütün Türkiye'yi ayağa kaldırıcasına ilgi yaratan inkılâp ve irtica meselesidir. İnkılâp, irtica meselesi birtakım demagogilerle halledilemez. Bu meselenin bir fikriyata dayanacağını, bir vicdana, hür bir anlayışa varıp dayanacağını herkes anlamıştır. Bu anlayışın yaratılmasını gökten beklemenin imkânı olmadığını Yüksek Heyetiniz takdir buyurur.

Din anlayışını, vicdan hürriyeti meselesini eline teslim edeceğimiz din âlimi yetiştirmek üzere bu Muhterem Meclisin muvafakatı ile daha evvelki arkadaşlarımızın meydana getirdiği ve İlâhiyat Fakültesi ismini verdiğimiz müessesesi, biliyorsunuz ki, geçen defa da temas ettiğim üzere, eline aldığı salâhiyeti kullanamayacak bir mekanizme halinde bize devredilmiştir.

Bu itibarlardır ki, Yüksek Meclis, bütçe işlerini kılı kırk yararcasına bir titizlikle inceli-

yen komisyonun bu işte çok cömert davranmasına rağmen Dekanın bir türlü meseleyi anlamaması yüzünden eksik kalan İlâhiyat Bütçesine 20 bin lira vermek suretiyle bu fakültemize yeni gelişme imkânları hazırlamıştır. Bu müessesese kurulduğu zaman birtakım kürsüler üzerinde durulmuştur. Bunlardan biri de Türk - İslâm Sanatları Kürsüsü olmuştur. Bir İlâhiyat Fakültesinde bir Türk - İslâm sanatları kürsüsünün kurulması şerefi, itiraf edelim ki, bizim neslimize nasip olmuştur.

Muhterem arkadaşlarım, bütün frazeolojiden kaçınarak şunu söylemek mecburiyetindeyim ki, şimdiye kadar Türkiye denilen memlekette her çeşit kürsü kurulmuş, fakat maalesef bu kürsüye yer verilmemiştir. İşte İlâhiyat Fakültesini kuran arkadaşlar bu güzel imkânı da nazarı dikkata almışlardır. Çünkü bütün dinleri tetkik edecek olursanız büyük sanatların mümessili olan mimariyi doğrudan doğruya dinî anlayışın emrinde görürsünüz ve bir memleketin mimarisini gözden geçirdiğiniz takdirde - tabii modern mimariden bahsetmiyorum, 200 - 300 sene evvelki mimariyi alıyorum - bu mimaride din anlayışını gayet iyi gözden geçirmeniz mümkün olacaktır. Bu itibarla Türk - İslâm sanatları kürsüsünün kurulmasını âdeta İlâhiyat Fakültesinin lâzımı gayrı müfariki addetmişlerdir. Tabii buraya getirilen profesör diğer bütün profesörler gibi yarınesli yetiştirmek ve bilhassa kendi kürsüsünü teslim edeceği elemanları hazırlamak için asistan almak lüzumunu hissetmişler. Usul dairesinde imtihan açılmış, birçok arkadaşlar imtihana girmişler. Şu veya bu eksiklikler dolayısıyla, yani, ya lüzumlu bilgi eksikliği, ya şartlardaki eksiklikten dolayı birçok adaylar ekarte edilmiş, geriye bir tek namzet kalmıştır.

Muhterem arkadaşlar, bu vesile ile şunu da arzedeğim ki; böyle bir asistanlık imtihanı açılınca evvelâ Memurun Kanununun ihtiva ettiği şartlar dairesinde yine memurlar arasında yapılır. Bu şartları haiz olanlar doğrudan doğruya yabancı dil imtihanına tâbi tutulur. Bir profesör veya jürinin nezareti altında Türk Üniversitelerinde kabul edilmiş olan dört veya beş dilden birinden yapılır.

AHMET HAMDİ BAŞAR (İstanbul) — Bu kadar tafsilâta lüzum yok.

REMZİ OĞUZ ARIK (Devamla) — Hamdi Bey arkadaşımız biraz sabır buyurlarsa; bu tafsilâta neden lüzum olduğunu anlıyacaktırdır. Onun için bu uzamıştır, özür dilerim.

Bu imtihan bu şekilde eenebi dili bilen arkadaşlar tarafından kazanılmış sayılır. Elimizdeki Üniversite Kanununun Asistanlık konusunda başka hiçbir kayıt yoktur. Yalnız bu Üniversite Kanununun asistanlık imtihanına ait 4 neü maddesinin (D) fıkrasında şöyle küçük bir kayıt daha vardır : «İlgili kürsünün gereğine göre kürsünün başındaki öğretim üyesinin teklifiyle Profesörler Kurulunca kararlaştırılmış olan özel şartlara sahip olmak.»

Bu imtihan açıldığı zaman özel şartlar arasına eski metinleri okumak da konmuştur. Fakat asıl kanunun özel şartları arasına asistan namzedi için arkeoloji, tarih, sanat tarihi kısımlardan mezun olması şart koşulmuştur. İlan arşivlerinde vardır. Elimize gelen namzetler arasında sadece bir tanesi bu vasıfları haiz olmuştur. Ve hakikaten bu da imtihanı kazanmıştır. Usule tamamiyle aykırı olarak kürsü profesörünün dışarda bulunduğu bir anda jüriyi idare eden dekan, hakikaten gayet acı bir hakikat olarak arz edebilirim ki, ikinci bir namzedi ortaya koymuş ve imtihanın sonunda bunun da kazandığını kürsü profesörüne söylemiştir. Acı bir şekil, hakikaten sizin de vicdanınızın katiben kabul edemeyeceği bir şekil. Birtakım rey müracaat etmek suretiyle bunda ısrar etmişlerdir. Dekan her ikisini de anüle etmek için jüri heyetine bir teklifte bulunmuştur. Ortada kazanmış bir insan olduğu halde bu şekilde kazanmamış telâkki edilmesi ilk gayrikanuni ve haksız harekettir.

İkincisi; imtihan yine aynı kürsü tarafında 1950 Nisanında açılmıştır ve imtihanın seyri sizi temin ederim; Hamdi Bey sabırsızlık gösteriyorlar; size şunu söyliyeyim ki, Türkiye gibi kanuni bir Devlette değil, Afrika'nın her hangi vahşi bir memleketinde dahi geçmeyecek kanunsuzluklar içerisinde cereyan etmiştir. Bunu orada imtihana iştirak eden 4 profesörün dördünün de vicdanı ve şahadeti temin edecek mahiyettedir. Bu imtihanı yapmamak ve gelen namzedi muvafak kılmamak için dekanın gösterdiği ve şahsi düşmanlık derecesine varan müdahale eidden hayret edilecek bir şeydir. Bu imtihanı oradaki profesörler sabırla takibetmiş ve netice itibariyle kazanan arkadaşım evrakını, jüri bir türlü gelme-

diği için, kürsü profesörü mecburen bir zarfa koyup kapatmış ve kendisi seçime iştirak zorunda kaldığı için bunu jürinin açmasına bırakmıştır. Fakat onlar bunu açmamış ve bu hakkı yerine getirmemiş.

Üçüncü imtihan 1951 de yapılmıştır. Bu üçüncü imtihana aynı namzet yine iştirak etmiş. Bu sefer 5 jüri âzasının 4 profesörü bizzat Dekan tarafından seçilmiş ve bu heyet, netice aynı namzedin katı olarak birinciliğini kabul etmiş bulunduğu halde böylece üç imtihandan sonra, bütün müdahalelere rağmen yüzde yüz muvaffakiyet kazanan için insan ne bekler? Doğrudan doğruya normal tâyinini bekler. Hayır tâyinini yapılmadığını görmekteyiz. Dekanın müdahalesi yine bu tâyini bir nevi durdurmuş ve profesörler kurulunda, şu veya bu sebeple dekan tarafına iltihak etmek mecburiyetinde kalau bir âzanın ortaya çıkmasıyla parlak olan bu netice şuraya buraya sevkedilmek suretiyle bir türlü intaç edilememiştir.

Bu haksızlığın esbabı mucibesi bu dekan. Profesöre sorulduğu zaman kendisinin verdiği cevap şudur: Efendim; bu namzet doğrudan doğruya bir miting sırasında Ankara Üniversitesi Rektörünü öldürmeyi gaye edinen insandır. Böyle bir canavar buraya giremez.

Muhterem arkadaşlar, canavar ismiyle, haydut ismiyle doğrudan doğruya bir heyeti talimiyenin önünde itham edilen bu muhterem genç, bilâkis vefasız hocasının kendisini verdiği mahkemede aylarca süren mahkemesi sonunda, rektörün hayatını kurtaran genç olduğu, eğer o genç olmasaydı rektörün hayatının hakikaten tehlikeye girmiş idiği meydana çıkmıştır. Böyle aylarca süren, kılı kırk yararcasına araştırmadan sonra bu gencin artık hakiki vatandaşların bütün haklarına sahip olması icabederdi. Kendisi bir hukuk âlimi sayılan bu dekan mahkemenin kararını hiçe saydığı gibi, üniversite hocalarının şahadetine de inanmak istememiştir. Halbuki kendisi bir müddet evvel evini Millî Korunma Kanunu hilâfına kiraya..

BAŞKAN — Sadet dışına çıkmayınız, sadet dışına çıkıyorsunuz. Burada bulunmayan şahıslar hakkında konuşmayınız.. Mevzu dahilinde konuşunuz...

REMZİ OĞUZ ARIK (Devamla) — Mevzu içindeyim. Bu haksızlığı bir kanun ve bir ilim adamı olduğu halde yaptığı için gücüne gidiyor,

Bir hukuk âlimi olarak bu hareketi yapmıştır.

İşte muhterem arkadaşlar, bütün hukuk ve kanun anlamına tamamen aykırı olarak ortada bir ilim, aynı zamanda bir vatandaşın hakkı çiğnenmiştir. Bu itibarlardır ki, bu ailenin başında bulunan muhterem Millî Eğitim Bakanına böyle bir haksızlığın hakikaten kendileri tarafından bilinip bilinmediği sorulmuştu. Sizin huzurunuzda o muhterem zat bu müracaatın kendisine yapıldığını ve muhterem başkanın bana yaptığı ihtarın hilâfına gayri kanuni bir hâdisenin hukuk profesörü tarafından maalesef irtikâp edildiğini göstermektedir. Bu itibarlardır ki muhterem arkadaşlar, doğrudan doğruya şahsiyetine sahip bir gencin bir insanın bu kadar feci bir vaziyete düşürüldüğü göz önünde bulundurulursa, talebenin ne hale getireceğini akliselinize bırakıyorum.

İkinci mesele de üzerinde durulacak mühim bir meseledir.

Bu ikinci mesele şudur : Bizim memleketimizde bir üniversite talebesinin bile bir eenebi dil bilmesi istenir. Demin arzettiğim hâdiselerde hakem rolünde bulunan insanlar, hepimizin arzu ettiği sıfatlara sahip olsunlar. Halbuki bu hususta Millî Eğitim Bakanına verilen malûmat yanlıştır.

SAFFET GÜROL (Konya) — Şahsiyatla

uğraşyoruz, Reis Bey.

REMZİ OĞUZ ARIK (Devamla) — Ben mevzuubahis İlahiyat Fakültesindeki arkadaşın şahsı üzerinde durmuyorum, vasıfları üzerinde duruyorum, Saffet Bey.

Efendim, netice itibariyle bu arkadaş bir talebesinden bile ısrarla eenebi dili bilmesini istediği halde kendisi Batı dillerinden hiçbirini bilmemektedir.

İkincisi; verilen malûmat yanlıştır. Bu ilâhiyat profesörü eski üniversitede bin müşkülâtla doçent unvanını kazanabilmiştir. Binaenaleyh bu şekilde profesör olarak kalması zaten sakat bir şeydir, Muhterem Millî Eğitim Bakanının bu meseleyi ehemmiyetle ele almasını rica ediyorum.

Bu izahatımla şunu ortaya koyuyorum : Muhterem Heyetinize akseden haksızlıklar işte bu şekilde insanlar ve müesseseler tarafından yapılmaktadır. Bunun üzerinde durduğumuz zaman, burası mahkeme midir, Danıştay mıdır, deniyor. Sizin Dilekçe Komisyonunuz vatandaşların hakkını ele almazsa yüzde yüz istikbale yakın muhtariyet verdiğiniz arkadaşların bu memleketin münevverlerini, bu memleketin talebesini ne hale getireceğini takdir edebilirsiniz.

Sözüm bu kadardır arkadaşlar. (Bravo sesleri, alkışlar).

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Türkiye Büyük Millet Meclisi 1950 yılı Aralık ve 1951 yılı Ocak ve Şubat ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/30)* [1]

(Rapor okundu).

BAŞKAN — Yüksek Heyetinizin ıttılama arz edilmiştir.

2. — *Zonguldak Milletvekilleri Fehmi Açıksoz ve Rifat Sivişoğlu'nun, Bâzi Suç ve Cezaların Affı hakkındaki 5677 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/170)*

BAŞKAN — Adalet Bakanı bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

[1] 138 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

3. — *Zonguldak Milletvekili Rifat Sivişoğlu'nun, Genel ve Katma Bütçelerle Özel İdare ve Belediyeler bütçelerinden ve İktisadi Devlet Teşekküllerinden aylık ve ücret alan memur ve hizmetlilerin siyasetle uğraşamayacaklarına dair kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet Komisyonları raporları (2/33)*

BAŞKAN — Hem İçişleri, hem de Adalet Bakanları bulunmadıkları için bu da gelecek Birleşime bırakılmıştır.

4. — *Mardin Milletvekili Mehmet Kâmil Boran'ın, 1 Kasım 1339 tarihli ve 367 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/79)*

BAŞKAN — Bakan bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

5. — Tokad Milletvekili Ahmet Gürkan'ın, *Mason derneklerinin kapatılması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet Komisyonları raporları* (2/156)

BAŞKAN — Aynı sebepten gelecek Birleşime bırakılmıştır.

6. — Afyon Karahisar Milletvekili Kemal Özçoban ve 44 arkadaşının, 20 . II . 1948 tarihli ve 5189 sayılı Kanunun birinci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu. (2/135)

BAŞKAN — Aynı sebepten gelecek Birleşime bırakılmıştır.

7. — Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanununun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Kanun süresinin uzatılması hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonları raporları (1/136) [1]

BAŞKAN — Tümü hakkında söz istiyen yok. Maddelere geçilmesini oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanununun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan Kanun süresinin uzatılması hakkında Kanun

MADDE 1. — Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanununun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 13 Haziran 1946 tarihli ve 4940 sayılı Kanununun 1 nei maddesinde yazılı süre 1 Ocak 1951 tarihinden itibaren 1953 mali yılı sonuna kadar uzatılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim Bakanları yürütür.

[1] 120 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Efendim, tasarının birinci görüşülmesi sona ermiştir.

8. — Özel idarelerden aylık alan ilkökul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonları raporları (1/150) [1]

BAŞKAN — Tümü hakkında söz istiyen var mı?

Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel idarelerden aylık alan ilkökul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında kanun

MADDE 1. — 30 . I . 1948 tarihli ve 5166 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkındaki 27 . XII . 1948 tarihli ve 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel kaldırılmış ve yerine, bu kanuna bağlı cetvel konulmuştur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi cetveli ile birlikte oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cetvelin Dışişleri Bakanlığı kısmının (201) nei bölümünün 2 nei (yabancı memleketler memurları aylığı) maddesinden (648 645) lira indirilerek (566 500) lirası aynı cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmının 201 nei bölümünün 2 nei (iller memurları aylığı) maddesine, (82 145) lirası da (209) neu (5434 sayılı Kanunun (14) ncü maddesinin (D) fıkrasıyla 34, 38 ve 39 ncü maddeleri gereğince Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına yapıla-

[1] 121 sayılı Basmayazı Tutanağın sonundadır.

cak ödemeler karşılığı) bölümüne aktarılmıştır.

BAŞKAN — Bu maddenin matbu metninde Komisyon tashihler yapmış ve madde musahhah şekilde okunmuştur. Maddeyi bu tashih ile kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun birinci müzakeresi bitmiştir.

9. — *Eski Ekonomi Bakanı ve Kocaeli Milletvekili Sırrı Bellioğlu'nun hükümlü bulunduğu cezanın affına dair Adalet Komisyonu raporu (5/31)*

BAŞKAN — Bakan burada bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

10. — *Millî Korunma Kanununun 4648 sayılı Kanunla değiştirilen 65 nci maddesinin değiştirilmesi ve 4945 sayılı Kanunla değiştirilen 66 nci maddesinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet Komisyonları raporları (1/98)*

BAŞKAN — Bakanlar burada bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

11. — *Ankara Milletvekili Cevdet Soydan ve 3 arkadaşının, kan gütme sebebiyle işlenen adam öldürme ve buna teşebbüs cürümleri failleri hısımları hakkındaki 3236 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/164)*

BAŞKAN — Adalet Bakanı burada bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

27. IV. 1951 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,35

13. — *Tekirdağ Milletvekili Yusuf Ziya Tüntaş'm, 1950 - 1951 yılı kışlık hububat ekimi ve hububat stokumuz hakkındaki sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen ve Ekonomi ve Ticaret Bakanı Muhlîs Ete'nin yazılı cevapları (6/197);*

Yüksek Başkanlığa

1950 yılı kışlık hububat ekimi ve hububat stokumuz hakkında

1. 1950 - 1951 yılı kışlık hububat ekimi mevsimi kurak gitmesi yüzünden kaç dönüm ekilmiş sahamız vardır?

2. 1950 den müdevver stok ve 1951 yılı muhammen hububat istihsali bu senenin memleket iaşesini temin edebilir mi? Edemezse şimdiden tedbir alınmış mıdır? Üçüncü Cihan Harbinin eşigindeyiz, âcil ve seri tedbirler alınması icap etmez mi?

3. Bu sorularımın Tarım ve Ticaret Bakanları tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Saygılarımla.

Tekirdağ Milletvekili
Yusuf Ziya Tüntaş

T. B. M. Meclisi Başkanlığına

Tekirdağ Milletvekili Yusuf Ziya Tüntaş tarafından sorulan soruda bakanlığımı ilgilendiren kısımlara aşağıda madde madde cevap verilmiştir.

1. 1950 - 1951 ekim yılı yağmurlar geç başlamış ve mevsim kısmen kurak gitmiş ise de hububat bölgelerimizde çiftçilerimizin kuruya ekmeye alışmış olmaları sebebiyle ekim durmamış ve son zamanlardaki kâfi yağışlar yardımıyla kışlık ekiliş büyük bir terakki kayıtmıştır. Nitekim 29. I. 1951 tarihinde 1950 kışlık hububat ekimi sahası 5 233 827 hektarı bulmuştur.. Bu rakam aynı tarihteki 1949 kışlık ekim miktarı olan 5 031 934 hektardan 201 893 hektar fazladır. Kışlık hububat ekimi geçen seneden daha üstündür. Buna son haftaların ekilişleri de ilâve edildiğinde 1950 kışlık ekimi lehine olan fark daha da büyük olacaktır.

2. Kışlık ekimler, bakanlığımca tohumusuz çiftçilere tohumluk dağıtmak, çeşitli çiftçi kredisi baremlerini yükseltmek, çiftçileri ziraat alet ve makinaları ile teğhiz etmek gibi muhtelif yollardan teşvik edilmiş ve edilmektedir.

Yazlık ekimlerin de aynı usullerle teşvikine devam edilecektir.

3. İyi tohumluk istihsalin artmasında başta gelen faktörlerdendir. Yapılan denemelere göre bu suretle istihsalde asgari (% 10) bir fazlalık temin edilebilecektir. Bu sebepten ıslah edilmiş tohumlukların Devlet Üretme Çiftlikleri vasıtasıyla çoğaltılarak çiftçiye verilmesi ve bu yoldan istihsalin artırılması yürürlükte olan programımızdır. 1950 yılında Devlet Üretme Çiftliklerinin yetiştirdiği orijinal tohumluklardan 60 000 ton dağıtılmış ve 1951 de bu miktar 85 000 tona çıkarılacaktır. Aynı zamanda temiz ve seçme tohumluk ekilmesi için tohumlukların ekimden evvel mutlaka selektörden geçirilmesi ve yabancı maddelerden ayıklanması üzerinde ehemmiyetle durduğumuz bir meseledir. 1950 yılında 150 000 ton çiftçi tohumluğu selektörden geçirilmiş ve 1951 yılında 600 000 tonun selektörden geçirilmesi program altına alınmıştır.

4. Kısa yoldan zirai istihsalimizi artırmak için Bakanlığın 1951 bütçesine konan tahsisatlar kabul edildiği takdirde memleketimizin büyük çiftçi kütlesini teşkil eden küçük çiftçileri daha ziyade hayvanla çekilir pulluk, mibzer, ve tırmık gibi küçük aletlerle donatmak programlaştırılmıştır. Bu maksatla Zirai Donatım Kurumu vazifelendirilmiş ve 7 milyon liralık bir tahsisat bu kuruma verilmek üzere bakanlık bütçesine konmuştur.

5. Dünyanın gidişi ve içinde bulunduğu

muz ekim yılının kritik bir ziraat yılı olacağı göz önünde tutularak bilhassa ekmeklik hububat istihsalinin artırılması için Urfa civarında 1 000 000 dönümlük arazinin makineli ziraate tahsisi kararlaştırılmış ve Bakanlığın 1951 bütçesine bu maksatla konan tahsisat kabul edildiği takdirde ekimlere 1951 de başlanıp 1952 de 100 000 ton hububat yalnız bu teşebbüsten elde edilecektir.

6. Kolayca sulanabilecek arazide sulu ziraatin tatbik edilmesi ve küçük bataklıkların kurutularak zirai istihsale tahsisi ayrıca zirai istihsalini artırma projelerimizden biridir. 1951 Bakanlık bütçesine konan 13,5 milyon liralık tahsisat ile bütçenin kabulünü mütaakıp hemen işe girişmek üzere plânlar yapılmıştır.

7. Yapılan tahminlere göre 1951 ekmeklik hububat istihsalini (Buğday, mahlût; çavdar, mısır, karpuz, akdarı) 6,5 milyon tonu aşacaktır. Memleketimizde hububat istihsal miktarını bilhassa ilkbahar yağışları tâyin ettiğinden verilen rakam normal şartlar hüküm sürdüğüne göre hesaplanmıştır. 1951 yılı ekmeklik hububat tohumlukları plâna göre 90 800 ton tahmin edilmektedir. Buna göre 1951 istihsalinde 5,5 milyon tondan fazla ekmeklik hububatın memleket işesine tahsisi mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Saygı ile bildirilir.

Tarım Bakanı
Nedim Ökmen

26.I.1951 gün 1328/2706 sayılı yazıya C.

Tekirdağ Milletvekili Yusuf Ziya Tuntaş'ın, 1950 - 1951 kışlık hububat ekimi, 1950 den 1951 yılına devredilen stok ve 1951 yılı muhammen hububat istihsalinin memleket iagesine kifayet edip edemeyeceği ve bu hususta ne gibi tedbirler alındığı hakkındaki 15.I.1951 tarihli yazılı sorusu incelendi.

1950 - 1951 kışlık ekimine ve tahmini istihsale mütâallik sorular Tarım Bakanlığını ilgilendirdiğinden cevabının müşarunileyh Bakanlıkça arzedileceği tabiidir.

Diğer sorulara gelince;

1. 1950 yılından 1951 yılına devrolunan stok, yemeklik hububat olmak üzere şöyledir:

	Ton
Buğday	188.174
Çavdar	48.080
Mısır	643
Pirinç	57

31.I.1951 tarihindeki stok miktarı ise:

198.157 ton	ekmeklik
56 »	yemeklik
114.787 »	yemlikten ibarettir.

2. Memleketin iagesi için lüzumlu hububat miktarı :

	Buğday Ton	Un Ton	Pirinç Ton	Bakliyat Ton	Yemlik Ton
a) Asker ihtiyacı	196.000	144.000	7.400	31.150	178.500
b) Halk	380.000	—	—	—	20.000
c) Köylülere yardım	40.000	—	—	—	10.000
d) Tohumluk	35.000	—	—	—	15.000
	651.000	144.000	7.400	31.150	223.000

Bu miktarlar yıllık bulunduğundan yeni mahsulün idrak zamanına - Temmuz sonuna - kadar ihtiyaç miktarı ise :

403.000 ton	Buğday
3.750 ton	Pirinç
15.550 ton	Bakliyat
109.000 ton	Yemlikten ibarettir.

3. Temmuz sonuna kadar olan ihtiyaçla stok miktarı mukayese edilince :

a) Ekmeklik	İhtiyaç	403.000	Ton
	Mevcut	198.000	>
		<u>204.842</u>	> noksan
b) Yemeklik	İhtiyaç	19.250	>
	Mevcut	56	>
		<u>19.194</u>	> noksan
c) Yemlik	İhtiyaç	109.000	>
	Mevcut	114.787	>
		<u>5.787</u>	> fazla.

Olduğu görülmüştür.

4. Memleketin işesi için lüzumlu olan ekmeklik, yemeklik ve yemlik temini için :

- Memleket dâhilinde piyasadan mübayaası,
- Elkoyuma,
- Toprak Mahsulleri Vergisi ihdası,
- Yabancı memleketlerden satınalma,

hususlarından hangisinin daha müsait olduğu konusu üzerinde durulmuş ve nihayet ihtiyacın ithal yolu ile karşılanması uygun bulunmuştur.

Bu durum karşısında memleketimizin fazla döviz çıkmasını önlemek maksadıyla ithal miktarı üzerinde hassasiyetle durulmuş ve 8.3.1951 tarihli ve 3/12648 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 100.000 ton buğday ve 25.000 ton mısır mübayaası kararlaştırılmış ve Amerika, Kanada, İtalya ve Macaristan'dan yapılan ithalât ile memleket işesi için lüzumlu hububat sağlanmıştır.

Bakanlığımızın, memleketin ekim durumunu ve istihsal miktarını yakinen takip etmek suretiyle ordu ve halkın ihtiyacını karşılamak hususunda gereken tedbirlere zamanında tevessül ettiğini saygılarımla arz ederim.

Ekonomi ve Ticaret Bakanı
Muhlis Ebe

DÜZELTİŞ

Bu Birleşim tutanak dergisinin sonuna bağlı 120 sayılı basmayazıda aşağıdaki değişiklikler yapılacaktır :

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
3	2	12	Devresinde	devresinde
3	2	17	anlaşılmıştır	anlaşılmaktadır
3	2	28	üksek	yüksek

Bu Birleşim tutanak dergisinin sonuna bağlı olan (121) sayılı basmayazı başlığının sonuna şu kelimeler eklenecektir: (Ve Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonları raporları).

Devlet kitapları döner sermayesi hakkındaki kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Kanun süresinin uzatılması hakkındaki kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonları raporları (1/136)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/1732, 6-583

17 . II . 1951

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Kanun süresinin uzatılması hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 31 . I . 1951 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

2259 sayılı Kanunla Millî Eğitim Bakanlığına verilmiş olan okul kitaplarının hazırlattırılıp bastırılması işinin, bir mütedavil sermaye ile başarılabilmesi için, 2133 sayılı Kanuna dayanılarak 200 000 liralık bir limit dâhilinde ihdas olunan ve Maliye Bakanlığının kefaletiyle Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası İstanbul Şubesi nezdinde Devlet Kitapları Mütedavil sermayesi adı altında açtırılan kredinin;

3033 sayılı Kanunla ve süresinin de uzatılması suretiyle 350 000, 3577 sayılı Kanunla 500 000 ve duyulan ihtiyaç ve zaruretler dolayısıyla 1946 yılında kabul olunan 4940 sayılı Kanunla süresinin 1950 yılı sonuna kadar uzatılması suretiyle miktarının da, 1 000 000 liraya çıkarıldığı bilinmektedir.

Yukarda sayıları belirtilen kanunlarla ve duyulan zaruretler dolayısıyla açtırılan ve muhtelif tarihlerde süreleri uzatılan kredi hesabı, açtırıldığı 1933 yılından bugüne kadar, Bakanlığımızca yayımlanan okul kitaplarıyla ilmî ve periyodik eserlerin bastırılması işlerinde kullanılmakta olup, banka ile yapılan anlaşmaya göre seneliği % 8 faize tâbi olan bu kredi için Mütedavil Sermaye Müdürlüğünce yılda 70 - 80 bin lira arasında faiz ödenmektedir.

Bakanlığımızca son defa alınan tedbirlerle Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi Müdürlüğü kadrolanında tasarruf sağlanarak, gerek personel ve gerek işletme masraflarında bir kısıntıya doğru gidilmeye başlanmıştır.

Ayrıca, 5429 sayılı Kanunla okul kitaplarının baskı ve satış işlerinin serbest bırakılması neticesi olarak Mütedavil Sermaye Müdürlüğünün bastıracağı ve baskı paralarını ödiyeceği kitap sayısında, yıldan yıla bir azalmaya doğru gidileceğine göre 1951 yılından itibaren satışlardan hâsıl olacak paranın bir kısmı da T. C. Ziraat Bankasındaki borçlu hesaba yatırılmak suretiyle kredi hesabının, yıldan yıla zimmet bakiyesinin düşürülmesine çalışılacak ve 1955 yılı sonunda da hesabın tamamının tasfiyesi cihetine gidilmesi imkânları araştırılacaktır.

İlişik kanun tasarısı, yukarda belirtilen sebepler dolayısıyla teklif olunmuştur.

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 1/136

Karar No. 13

24 . II . 1951

Yüksek Başkanlığa

Devlet kitapları döner sermayesi hakkındaki kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Kanun süresinin uzatılması hakkındaki Kanun tasarısını komisyon Maliye ve Millî Eğitim Bakanlıkları mümessillerinin huzuru ile tezekkür etti.

Adı geçen döner sermaye müessesesi eğitim hayatımızda ilim ve kültürün sağlam bir neşir vasıtası karakterini arz etmektedir. Yalnız mektep kitaplarını basmakla kalmıyan bu müessese tabi bulamamaktan mütevellit bir yeis ve ızdırar havası içerisinde bulunan muharrir âlim ve mütercimlerin eserlerine lâyük oldukları kıymeti vererek neşre delâlet etmekte ve diğer taraftan neşri, büyük bir sermayeye mütevakıf bulunan ve ilim âleminin mutlak bir ihtiyacına cevap veren seri halindeki eserlere de neşriyatı arasında yer vermektedir. Bu itibarla irfan hayatımızın muhtaç olduğu bu döner sermayenin 1955 Malî yılı nihayetine kadar temdidini isteyen Hükümet tasarısının büyük bir ekseriyet ile kabul elildiğini saygılarımızla arz ederiz.

Havaleleri gereğince Bütçe Komisyonuna

verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Eğitim K. Başkanı

Edirne

C. Köprülü

Kâtip

Balıkesir

Y. Pelvan

Burdur

M. Özbey

İmzada bulunamadı

Çanakkale

Ö. Mart

Denizli

F. Başaran

Gümüşane

V. M. Kocatürk

İmzada bulunamadı

Kütahya

R. Koçak

Trabzon

M. R. Tarakçıoğlu

Sözcü

Ağrı

K. Küfrevi

Ankara

Muhalifim

Ö. Bilen

Bursa

A. C. Yöntem

Çankırı

Müstenkifim

K. Arar

Erzurum

İmzada bulunamadı

T. Taşkaran

Seyhan

A. N. Asya

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/136

Karar No. 65

11 . IV . 1951

Yüksek Başkanlığa

Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanununun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Kanunun süresinin uzatılması hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 17 . II . 1951 tarihli ve 6/583 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı Millî Eğitim Komisyonu ra-

poriyle birlikte Komisyonumuza verilmekle Millî Eğitim Bakanlığının yetkili temsilcileri ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

Okul kitaplarının Millî Eğitim Bakanlığınca tabii ve satış bedellerinin bütçeye irat ve faslı

mahsusada tahsisat kaydı suretiyle idaresi 24 Nisan 1926 tarihinde mülga 823 sayılı Kanunla kabul edilmiştir.

Bu tarihten, Devlet kitapları için bir mütedavil sermaye tesisi hakkındaki 2133 sayılı Kanunun kabulüne yani 1. IV. 1933 tarihine kadar geçen müddet içinde muhtelif bütçelerle ve mülga 1087 sayılı Kanunla verilmiş bulunan mütedavil sermayeler, adı geçen kanunla (Devlet kitapları mütedavil sermayesi) adıyla birleştirilmiş ve badema Devlet kitaplarının bu sermayeden basılması esas kabul edildiği gibi bu sermaye nam ve hesabına Hazinenin kefaletiyle Millî bankalarda âzami (350 000) liraya kadar hesabı cariler açtırmak için Maliye Bakanlığına mezuniyet verilmiş ve bu mezuniyet üç yıl ile tahdit edilmiştir.

Memlekette maarifin gelişmesi, bir taraftan okul ve diğer taraftan da öğrenci sayısının artması, ilmî eserlerin ve klâsiklerin tercümesi ve yayılması gibi işin hacmuna taallük eden inkişaf sebepleri bu sermayenin çoğaltılmasını, açılan kredinin artırılmasını ve müddetinin uzatılmasını gerektirmiş bunun için de bir taraftan bütçelerle kabul edilen ödenekler sermaye çoğaltıldığı gibi adı geçen kredi de 3033 sayılı Kanunla (350 000), 3577 sayılı Kanunla (500 000) ve 4946 sayılı Kanunla (1 000 000) liraya çıkarılmış ve müddeti de 1950 yılı sonuna kadar uzatılmıştır.

Alınan bilgiye göre muhtelif bütçelerle alınan ödeneklerle hâsıl olan mütedavil sermayeden basılan kitapların mühim bir kısmı lisan değişikliği, terim değişikliği gibi sebepler dolayısıyla satılamıyarak bu sermayenin iki milyondan fazla bir miktarının donmasını mucip olmuş ve döner sermaye ancak yukarıda sözü edilen kredi ile vazifesini ifa edegelmıştır ve yine verilen malûmata göre 1949 yılında bu kredinin ancak 900 bin liralık bir kısmını kullanmış ve bugün de kredi hesabına bir borcu kalmamıştır.

4529 sayılı Kanun, okul kitaplarının baskı

ve satış işlerini serbest bırakmakta ise de Bakanlık, şimdiye kadar Devlet tarafından yapılmakta olan bu işin birdenbire serbest bırakılmasına mahzur ve öğrencilerin vaktinde kitap temin edememeleri gibi vaziyetler hâsıl olabileceğini düşünerek gerek tabuların ve gerekse müelliflerin bu işe alışabilmelerini sağlamak üzere bir ayarlama yapmasında fayda mülâhaza etmiş ve her yıl bir kısım kitapların serbest bırakılmasını ve birkaç yıl sonunda işin tamamıyla tasfiyesini uygun bulmuştur.

İşte bu intikal devresinde döner sermaye, yine baskıya kısmen devam edeceğine ve bu süre içinde de tasfiyeyi tamamlayacağını hesap ederek bu bir milyonluk kredi yetkisinin daha beş yıl uzatılmasını temin maksadıyla bu tasarımı hazırlamış bulunduğu anlaşılmıştır.

Komisyonumuz, tasarımı esas itibarıyla kabul etmekle beraber bu sürenin daha beş yıl uzatılmasını uygun bulmamış; memleketin, matbaacılık alanında çok mühim gelişmeler elde ettiğini ve daha kısa zamanda tabilerin ve müelliflerin yeni vaziyete intibaklarının mümkün olduğunu kabul ederek istenilen süreyi üç yıla çerçevelemeyi uygun görmüş ve tasarının birinci maddesini bu esasa göre düzeltmiştir.

Diğer maddeleri aynıyle kabul edilerek tasarı Kamutayın onayına arz edilmek üzere yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü
İstanbul	Burdur	Çanakkale
E. Adakan	F. Çelikbeş	E. Kalafat
Kâtip		
Bursa	Aydın	Bolu
H. Şaman	E. Menderes	M. Güçbilmez
Çanakkale	Gümüşane	İstanbul
K. Akmanlar	K. Yörükoğlu	F. Sayımer
İstanbul	Konya	Malatya
C. Türkgeldi	M. A. Ülgen	M. S. Eti
Mardin	Mardin	Ordu
R. Erten	Dr. K. Türkoğlu	R. Aksoy
Trabzon		Urfa
S. F. Kalaycıoğlu		Dr. F. Ergin

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Kanun süresinin uzatılması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 13 Haziren 1946 tarihli ve 4940 sayılı Kanunun 1 nei maddesinde yazılı süre 1 Ocak 1951 tarihinden itibaren 1955 malî yılı sonuna kadar uzatılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye ve Millî Eğitim Bakanları yürütür.

Başbakan

A. Menderes

Devlet Bakanı

F. L. Karaosmanoğlu

Millî Savunma Bakanı

Refik Ş. İnce

Dışişleri Bakanı

F. Köprülü

Millî Eğitim Bakanı

T. İleri

İktisadi ve Ticaret Bakanı

Z. H. Velibezo

Ç. ve Tekel Bakanı

N. Özsan

Ulaştırma Bakanı

S. Kurtbek

İşletmeler Bakanı

Muhlis Ete

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

S. Ağaoğlu

Adalet Bakanı

H. Özyörük

İçişleri Bakanı

Maliye Bakanı

H. Polatkan

Bayındırlık Bakanı

K. Zeytinoğlu

Sa. ve So. Y. Bakanı

Dr. E. H. Üstündağ

Tarım Bakanı

Çalışma Bakanı

H. Kömen

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 4940 sayılı Kanun süresinin uzatılması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Devlet Kitapları Döner Sermayesi hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair olan 13 Haziren 1946 tarihli ve 4940 sayılı Kanunun 1 nei maddesinde yazılı süre 1 Ocak 1951 tarihinden itibaren 1953 malî yılı sonuna kadar uzatılmıştır.

MADDE 2. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Özel idarelerden aylık alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı bir sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı (1/150)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/1594,6-623

21 . II . 1951

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Özel idarelerden aylık alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı «1» sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 20 . II . 1951 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

1. Halen buldukları iki üst derecenin kıdem sürelerini de başarı ile dolduran 1800 ilkokul öğretmeni, daha yüksek derecelerdeki kadro sayılarının yetersizliği yüzünden, terfiden mahrum kalmıştır. Bu miktar 1951 yılında terfi hak kazananlarla birlikte (2210) a baliğ olacaktır.

Esasen şimdiye kadar çıkmış bulunan ilgili Maaş kanunları, bazılarının taşıdıkları hükümler icabı olarak, bazılarının da özel idarelerin malî takatsizliği yüzünden, ilkokul öğretmenleri hakkında, geç ve hattâ iller arasında farklı zamanlarda uygulanmıştır. Bu hal öğretmenlerden çoğunun kıdemlerinden çok aşağı derecelerde kalmalarına sebep olduğu gibi ayrıca, aynı kademelere sahip olanlar arasında maaş farkları yaratmıştır. 3656 sayılı Kanun da ilkokul öğretmenleri arasında maaş bakımından bir tevazün sağlamamıştır. Bundan başka, ilkokul öğretmenlerinin aylıkları 30 Ocak 1948 tarih ve 5166 sayılı Kanunla Genel Bütçeye alınırken aylık derecelerinin, o tarihte çalışanların fiilen almakta oldukları maaş dereceleri üzerinden değil, illerin ozamanki kadroları üzerinden tesbiti de bu muvazenesizliğin ıslahına imkân vermemiştir. Özel idarelerden bu şekilde devralınan kadrolar, sonradan ilkokul öğretmenlerinin aylık derecelerine dair 5242 sayılı Kanun hükmüne uyularak çıkarılan 5283 sayılı Kanunla değiştirilmiş ise de bu değişiklik ancak bir kısım öğretmenlerin 5242 sayılı Kanundan faydalanmalarını teminden ibaret kalmıştır. Çünkü bu kanundan faydalanmaları gerektiği halde iki üst dereceden aylık aldıkları için istifade edemeyecek duruma düşen bazı öğretmenler 5283 sayılı Kanunla alınan kadrolarla bir üst dereceye geçirilmek suretiyle 5242 sayılı Kanundan istifade ettirilmişlerse de netice itibariyle iki üst dereceden maaş almak durumunu muhafaza ettiklerinden bu defa da normal terfi sürelerini doldurunca yine kadrosuzluk sebebiyle terfiden mahrum kalmışlardır. Bunun için de aylıklar arasındaki muvazenesizlikler önlenememiş ve mağduriyetler temadi eylemiştir.

Millet vekillerimizden bazılarının bu muvazenesizlikleri bertaraf etmek maksadıyla Büyük Millet Meclisine kanun teklifinde buldukları da bilinmektedir.

2. Yukarıda mahiyetleri belirtilen kanunlar, hususiyet arzeden bir meslekin müntesibi bulunan ve memleket hizmetinde çok önemli ve şümüllü bir vazife almış olan ilkokul öğretmenlerinin terfihi maksadını istihdaf ettikleri halde, taşıdıkları hükümler ve getirdikleri kıymetler itibariyle ancak verilmesi geciken hakları ve yalnız günün ihtiyacını temin ve tesviyeden ileriye geçememiş, tahakkuk edecek ihtiyaç ve haklar için hiçbir teminatı ihtiva etmemiştir. Bu hal öğretmenleri ye'se, ümitsizliğe ve hayal kırıklığına düşüreceği gibi gençlerimizin de mesleke rağbet göstermelerine mâni olacak, binnetice ilk öğretim dâvamızı önemli ölçüde aksatacaktır.

Bugün ilkokul öğretmenlerinin % 53 ü, uzun hizmet sürelerine rağmen 25 - 35 lira gibi cüzi maaşlarla çalışmaktadır. Yıllardan beri geçim durumları bir türlü düzeltilemediği için hayati ve mesleki ihtiyaçları giderilememiş olan bu zümre şimdiye kadar, bütün mahrumiyetlere rağmen, yarınki nesli ümit, neşe ve nikbinlik içinde yetiştirmek aşk ve heyecaniyle büyük bir feragat göstermiştir. Tasarı onların hiç olmazsa kanunlarla hak kazandıkları derecelere geçmelerini temin maksadıyla hazırlanmıştır.

Tasarı kabul edildiği takdirde terfie müstehak (2210) ilkokul öğretmeninden (1800) ünün terfii sağlanacaktır. Bu maksatla 1951 yılı Bütçe tasarısına gerekli ödenek tutarı olarak 680 000 lira konulmuştur.

Kaldırılması teklif olunan cetvelle alınması teklif edilen cetvel arasında maaş ödeneği farkını belirten cetvel

(1)				(2)			
Eski kadro				Yeni kadro			
D.	Aylık	Aded	Aylık tutarı	D.	Aylık	Aded	Aylık tutarı
5	80	8	4 400	5	80	8	4 400
6	70	20	9 500	6	70	50	23 750
7	60	87	34 800	7	60	149	59 600
8	50	184	64 400	8	50	285	99 750
9	40	755	226 500	9	40	855	256 500
10	35	2876	719 000	10	35	2973	743 250
11	30	5380	1 210 500	11	30	5380	1 210 500
12	25	3474	694 800	12	25	3324	664 800
13	20	2763	483 525	13	20	2523	441 525
		15547	3 447 425			15547	3 504 075
			12				12
			41 369 100				42 048 900
							41 369 100
							679 800

1 ve 2 sayılı cetveller arasındaki fark				
D.	Aylık	Aded	Aylık tutarı	
5	80	—	—	
6	70	30 +	14 250 +	
7	60	62 +	24 800 +	
8	50	101 +	35 350 +	56 650
9	40	100 +	30 000 +	12
10	35	97 +	24 250 +	113 300
11	30	—	—	56 650
12	25	150 —	30 000 —	679 800
13	20	240 —	42 000 —	
			56 650	

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 1/150

Karar No. 12

28 . II . 1951

Yüksek Başkanlığa

Özel idarelerden aylık alan ilkökul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı «1» sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 20 . II . 1951 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan ve 22 . II . 1951 tarihinde komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısı komisyonumuzca tetkik ve müzakere edildi.

Gerekçede mündemiç esbap komisyonumuzca da yerinde görüldüğünden Kanun tasarısının ekleriyle birlikte aynen kabulüne itti-

fakla karar verildi.

Havaleleri gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Eğitim K. Başkanı Bu R. Sözcüsü

Edirne

Çanakkale

C. Köprülü

Ö. Mart

Kâtip

Balıkesir

Burdur

M. Özbey

Çankırı

Denizli

Erzurum

K. Arar

F. Başaran

F. Çobanoğlu

İzmir

Kütahya

H. E. Advar

R. Koçak

Seyhan

Trabzon

A. N. Asya

M. R. Tarakçıoğlu

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/150
Karar No. 66

12. IV . 1951

Yüksek Başkanlığa

Özel idarelerden aylık alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 21. II. 1951 tarihli ve 6/523 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı Millî Eğitim Komisyonu raporıyla birlikte Komisyonumuza verilmekle Millî Eğitim Bakanlığının yetkili temsilcileri ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

İlkokul öğretmenlerinin özel idareye bağlı buldukları devirde özel idarelerin malî takatsızlıkları, bu öğretmenlerin aylıkları ve terfileri üzerinde büyük aksaklıklar ve haksızlıkları vücuda gelmesi neticesini husule getirmiş ve aralarında ilden ile çok farklı durumlar yaratmış bulunduğundan 5166 sayılı Kanunla ilkokul öğretmenleri Devlet Bütçesi içine alınarak bu farkların ve haksızlıkların izalesi cihetine gidilmiş ve kadroları da bu haksızlıkları ortadan kaldıracak surette ve o tarihte her öğretmenin bulunması gereken kadrosuna göre tanzim edilmiştir.

Devlet memurları hakkında tatbik edilen Bârem kanunlarının koyduğu esaslara göre yine mağdur vaziyette kalan öğretmenlerin hakiki bir düzene varamadıkları anlaşılmış ve bu sebeple 5242 sayılı Kanunla yeniden bazı esaslar kabul edilerek muhtelif derecelere ve hizmet sürelerine göre birer derece yükselmeler sağlanmış ise de yine bunun dışında mühim bir miktar öğretmenin kaldığı görülmüştür.

5242 sayılı Kanunun, 4598 sayılı Kanuna göre iki üst derece maaşı almakta olan ve adı geçen kanunlardan bu sebeple istifade edemiyenlerin kadrolarının birer derece yükseltilmesi ve bunun için bir kanun istihsalı hakkındaki hükümünü yerine getirmek üzere Yüksek Meclisçe 5283 sayılı Kanun kabul buyurulmuştur. An-

cak kadrolardaki tıkanıklık devam ettiğinden 4598 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi hükmü tatbik edildiği ve üçüncü terfi süresini de doldurdıkları halde terfi edemiyen 2210 öğretmenin bu vaziyetlerini ıslah maksadiyle 1951 yılı Bakanlık bütçesine (680 000) lira konulduğu bütçe müzakeresi sırasında görülmüş ise de kanuni bir mesneti olmıyan bu paranın bütçede yer almasını prensip itibariyle uygun bulmıyan Komisyonumuz bu ödeneği bütçeden çıkartmıştır.

Bütçe görüşmelerinin Kamutayda yapılması sırasında bu tasarı Komisyonumuza getirilmiş ve karşılık olarak da Gelir Vergisi dolayısıyla yabancı memleketler memurlarına uygulanacak emsalde yapılması istenilen değişikliğin Dışişleri Bakanlığı Bütçesinde husule getireceği tasarruf gösterilmiştir. Sözü edilen değişikliği temin eden kanunun kabulü bütçe görüşmelerinden sonraya kaldığından bu tasarı Komisyonumuzca o zaman intaç edilemiyerek talik edilmişti.

Bu karşılık bütçenin ve o kanunun kabulünden sonra tahassül ettiğine göre tasarı tekrar Komisyonumuzca gözden geçirilmiş ve esas itibariyle kabul edilmiştir.

Gerçi 4598 sayılı Kanunun iki üst derece terfi esası altı yıllık bir tatbikat göz önünde bulundurulmak suretiyle tanzim ve kabul edilmiş ve bu müddet zarfında Bârem Kanununun tekrar gözden geçirilerek yeniden tanzimi düşünülmüş ise de fiiliyatta bu hususu temin edilemediğinden öğretmen kadrolarında olduğu gibi Devletin bütün kadrolarında 4598 sayılı Kanunun bu otomatik terfi sisteminin tatbikati neticesindeki tıkanıklıklar mevcut bulunmaktadır.

Ancak, bütçe müzakereleri sırasında Maliye Bakanının ifadesine göre Bârem Kanununun tekrar ele alınarak yeni esaslara göre tanzim edileceği ve bu halin önleneceği ifade edildiği gibi Komisyonumuzun Bütçe raporunda da bu hususun süratle temini temenni edilmiştir.

Öğretmenler için diğer Devlet memurların-

dan ayrı olarak şimdiye kadar yapılmış olan ve bu tasarı ile yapılmak istenilen bu kadro değişikliğinin, meslekin hususiyetinden ileri geldiği göz önünde bulundurularak, yalnız bu kadrolara munhasır olması ve teşmiline gidilmemesi, ancak diğer Devlet kadrolarında da mümasil vaziyetlerin önlenmesi içinin Barem Kanununun esasında yapılacak değişikliklerle halledilmesi prensip olarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının başlığında ve birinci maddesinde yazıya ve şekle ait bazı değişiklik yapılmış ve karşılığı temin eden hüküm de geçici madde ile tesbit edilmiş ve ikinci yürürlük maddesi de neşri tarihi olmak üzere düzeltilmiştir.

Bu esas dairesinde yeniden tanzim edilen tasarı Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü
İstanbul	Burdur	Çanakkale
E. Adakan	F. Çelikkaya	E. Kalafat
Kâtip		
Bursa	Bolu	Ankara
H. Şaman	M. Güçbilmez	M. Bayramoğlu
Aydın	Çanakkale	Elâzığ
E. Menderes	K. Akmanlar	Ö. F. Savaş
Gümüşane	Kırklareli	Konya
K. Yörükoğlu	Ş. Bakay	R. Birand
Malatya	Mardin	Ordu
M. S. Eti	Dr. K. Türkoğlu	B. Aksoy

Seyhan Trabzon Trabzon
Dr. S. Barı C. R. Eyüboğlu S. F. Kalaycıoğlu
Urfa
Dr. F. Erğün

Kanun lâyihası bir Teşkilât kadrosundaki değişikliktir. Bu itibarla Münakale Kanunu değildir. 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cetvelde Dışişleri Bakanlığı kısmının 201 nci bölümünün ikinci (yabancı memleketler memurları aylığı) maddesinden (648 645) lira indirilerek bunun Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesinin muhtelif bölümlerine nakledilmesini âmir bulunduğu cihetle ayrıca bir Münakale Kanunu yapılması lâzımgeldiği mütalâasındayım. Bu itibarla kanun tekniğine uymadığından muvakkat maddeye muhalifim.

Konya

M. A. Ülyen

Bu kanun tasarısı, hizmette bir tahavvül olmadan Devlet külfetini artırmaktadır. Bu yolun açılması, esasen ağır olan bütçenin personel masraflarını önüne geçilemez bir surette arttırır.

Mevzu; idare teşkilâtının ayrı ayrı mütalâasından ziyade Devlet hizmet ve külfetlerinin; diğer tabiriyle maaş statüsünün küll halinde mütalâasıyla halledilir.

Sivas

Halil İmre

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Özel idarelerden aylık alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı cetvelin değiştirilmesine dair olan 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Özel idarelerden aylık alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı cetveli değiştiren 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel kaldırılmış ve yerine ekli (2) sayılı cetvel konulmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun 28 Şubat 1951 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
A. Menderes	Başbakan Yardımcısı
	S. Ağaoğlu
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
F. L. Karaosmanoğlu	H. Özyörük
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
R. Ş. İnce	R. Nasuhioğlu
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
F. Köprülü	H. Polatkan
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
T. İleri	K. Zeytinoglu
Eko. ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
Z. H. Velibese	Dr. E. H. Üstündağ
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
N. Özsan	N. İyriboz
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
S. Kurtbek	
İşletmeler Bakanı	
Muhlis Ete	

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Özel idarelerden aylık alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarının Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtına alınması hakkındaki 5166 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesine dair 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 30 . I . 1948 tarihli ve 5166 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin değiştirilmesi hakkındaki 27 . XII . 1948 tarihli ve 5283 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel kaldırılmış ve yerine bu kanuna bağlı cetvel konulmuştur.

GEÇİCİ MADDE — 1951 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cetvelin Dışişleri Bakanlığı kısmının 201 nci bölümünün ikinci (yabancı memleketler memurları aylığı) maddesinden (648 645) lira indirilerek (566 500) lirası aynı cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmının 201 nci bölümünün ikinci (iller memurları aylığı) maddesine, (82 145) lirası da 209 ncu (5434 sayılı Kanununun 14 ncu maddesinin (D) ve (J) fıkraları gereğince Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına yapılacak ödemeler karşılığı) bölümüne aktarılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncu maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifine bağlı cetvel

5283 sayılı Kanunla alınmış olup bu kanun tasarısı ile kaldırılması teklif edilen kadrolar

[1] **SAYILI CETVEL**

D.	Görevin çeşidi	Sayı	Aylık
5	İlkokul öğretmenleri yardımcısı öğretmenleri	8	80
6	»	20	70
7	»	87	60
8	»	184	50
9	»	755	40
10	»	2876	35
11	»	5380	30
12	»	3474	25
13	»	2763	20
		15547	

Hükümetin teklifine bağlı cetvel

Bu kanun tasarısıyla alınması teklif edilen kadrolar

[2] **SAYILI CETVEL**

D.	Görevin çeşidi	Sayı	Aylık
5	İlkokul öğretmeni ve yardımcısı öğretmeni	8	80
6	»	50	70
7	»	149	60
8	»	285	50
9	»	855	40
10	»	2973	35
11	»	5380	30
12	»	3324	25
13	»	2523	20
		15547	

Türkiye Büyük Millet Meclisi 1950 yılı Aralık ve 1951 yılı Ocak ve Şubat ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/30)

Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Meclis Hesaplarını İnceleme

Komisyonu

Esas No. 5/30

Karar No. 15

18 . IV . 1951

Yüksek Başkanlığa

Lira	K.	
1 696 246	83	1950 Aralık başında Ziraat Bankasında kalan para.
8 948 227	13	1950 Aralık, 1951 Ocak ve Şubat aylarında Ziraat Bankasının aldığı para.
10 644 473	96	Toplam
1 086 126	23	1950 Aralık, 1951 Ocak ve Şubat aylarında Ziraat Bankasının harcadığı para.
9 558 347	73	1951 Mart başında Ziraat Bankasında kalan para.

Büyük Millet Meclisi Saymanlığının 1950 Aralık, 1951 Ocak ve Şubat ayları gider kâğıtları incelendi. 1950 Aralık ayı başında Ziraat Bankasında kalan para Aralık, Ocak, ve Şubat aylarında Ziraat Bankasına alınan paraya eklendikten ve toplamından da bu aylarda Ziraat Bankasına harcanan para çıkarıldıktan sonra 1951 Mart ayı başında Ziraat Bankasında (9 558 347) lira (73) kuruş kaldığı görülmüş ve Bankanın her gün gönderdiği hesap puslaları toplamı da buna uygun bulunmuştur.

Kamutayın yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Komisyon Başkanı

İstanbul

S. F. Kececi

Sözcü

Çorum

H. A. Vural

Kâtip

Giresun

A. Tüfekcioğlu

Denetçi

Zonguldak

A. R. İncealemdaroğlu

Bilecik

İ. Aşkın

Çoruh

A. Gigin

Çorum

H. Yemeniciler

Denizli

E. Şahin

Mardin

M. K. Boran

Kars

A. Çetin

